

M^m

BİLANÇO

TÜRMOB AYLIK YAYIN ORGANI • SAYI : 122 • ARALIK 2006

3.50 YTL

- *XVII. Dünya Muhasebe Kongresi*
- *Emekliye çalışma engeli*
- *2007 yılı hedefleri*
- *Asgari geçim indirimi geliyor*

Ekonomik Rapor

Sahibi

Mehmet TİMUR

Genel Yayın Yönetmeni

Nail SANLI

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Ali Ekber DOĞANOĞLU

Yayın Kurulu

Nail SANLI

Ali E. DOĞANOĞLU

Ahmet FETTAHOĞLU

Yıldız ÖZTÜRK

TÜRMOB

Basın Yayın Dağıtım İşletmesi

tarafından yayınlanmaktadır

Yayın Türü : Yaygın süreli

Adres

Gençlik Caddesi No:107

06570 Anıttepe - ANKARA

Tel: (0.312) 232 50 60 (10 Hat)

Fax: (0.312) 232 50 73

http: www.turmog.org.tr

e-mail:alid@turmog.org.tr

Baskı

Fersa Matbaası

İstanbul Yolu 12.Km.Dökmeci Sanayi Sit.

10.Cad. No:5/8 Şaşmaz/ANKARA

(0.312) 278 43 56

Basım Tarihi : 08 Aralık 2006

Basım Yeri : Ankara

Dergide yayınlanan yazıların yayın hakkı

Bilanço Dergisi'ne aittir.

Kaynak gösterilmeden bir bölümü veya

tamamı alıntı yapılamaz

17. yılında 17. Dünya Muhasebe Kongresi

TÜRMOB kuruluşunun 17. yılında, 17. Dünya Muhasebe Kongresini gerçekleştirdi. Böylesine önemli bir organizasyona TÜRMOB'un ev sahipliği yapması ve bu evsahipliğini başarılı bir şekilde gerçekleştirmesi bizlere gurur vermektedir.

Ülkelerin ekonomik yapıları ve saygınlıkları uluslararası camiada bir hiyerarşik yapı oluşturmaktadır. Türkiye'de muhasebe ve denetim mesleğinin temsilcisi olan TÜRMOB'un uluslararası alandaki etkinliği, ülke etkinliğinin çok önündedir.

Bu etkinliğimizi ve saygınlığımızı, hem korumak, hem de güçlendirmek zorundayız.

Uluslararası entegrasyon mesleğimizi de uluslararası yapının bir parçası haline getirmektedir. Bu yüzden uluslararası kabul gören uygulamaları, ülkemizde de uygulamak durumundayız.

Finansal raporlama ve muhasebe standartlarını uygulamaya geçirmek durumundayız. Denetim standartlarını kısa sürede yayınlamak ve uygulamak durumundayız. Genel kurulumuzdan geçirdiğimiz etik ilkeleri uygulamaya almalıyız. Kalite güvence standartlarını oluşturmak ve uygulamasını sağlamalıyız. Kamu Gözetim Kurulu'nu hayata geçirmeliyiz.

Mesleğimizin yeniden yapılandırılacak bir süreci hep birlikte yaşayacağız. Bunlar önümüzdeki günlerin temel önceliklerini oluşturacaktır.

Dergimizin bu sayısında da ilgi ile okuyacağımızı umduğumuz haber ve araştırmalara yer verdik. Gelecek sayımızda buluşmak dileğiyle...

Nail SANLI
Genel Sekreter

XVII. DÜNYA M

UHAŞEBE KONGRESİ

WCOA
2006
İSTANBUL
13-16 November
2006-Istanbul

XVII. Dünya Muhasebe Kongresi

XVII. Dünya Muhasebe Kongresi, 13 – 16 Kasım 2006 tarihleri arasında Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odalar Birliği (TÜRMOB) ve Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneğinin (TMUD) ev sahipliğinde, IFAC (Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu) işbirliği ile İstanbul'da Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı'nda gerçekleşti.

XVII. Dünya Muhasebe Kongresi vesilesiyle aynı zamanda bir çok organizasyon da gerçekleşti. Dünya Muhasebe Eğitimcileri Kongresi, Akdeniz Muhasebeciler Federasyonu Genel Kurulu ve bir çok komite toplantısı bu vesileyle ülkemizde yapıldı. Dört yılda bir gerçekleştirilen Türkiye Muhasebe Kongresi'nide, XVII. Dünya Muhasebe Kongresi ile eş zamanlı Türkiye Forumları olarak düzenlendi.

Dünya Muhasebe Olimpiyatları olarak da anılan kongrenin açılış konuşmalarını Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, IFAC 2004-2006 dönem Başkanı Graham Ward, TÜRMOB Genel Başkanı Mehmet Timur, TMUD Başkanı Masum Türker ve Organizasyon Komitesi Başkanı Prof. Dr. Recep Pekdemir yaptı.

XVII. Dünya Muhasebe Kongresi kapsamında 3 adet ana oturum, 34 adet paralel oturum gerçekleştirildi. Paralel oturumlar gün içinde 7 ayrı salonda aynı anda yapıldı.

Kongreye, 112 ülkeden 3 bin 500 yabancı 2 bin 100 yerli katılımcı olmak üzere 5 bin 600 kişi katıldı. Kongre tarihinin en yüksek katılımına ulaşıldı.

Kongrenin Kapanışını ise Maliye Bakanı Kemal Unakıtan, IFAC 2006-2008 Başkanı Fermin del Vale yaptı.

Ana Oturumlar

- Gelişmekte Olan Ülkelerde Muhasebe Mesleği İle Ekonomik Büyüme ve İstikrarın Sağlanması
- Dünya Genelinde Sermaye Piyasalarında İstikrarın Sağlanması ve Muhasebe Mesleği
- İş Hayatında Profesyonel Muhasebe Mesleği İle Katma Değer Yaratma

Paralel Oturumlar

- Muhasebe Mesleğinde Gözetim Müessesesi
- Uluslararası Eğitim Standartları - Uygulama Zorlukları

- Finansal Raporlamada Kamu Güveninin Sağlanması
- Kamu Çıkarları ve Kurumsal Yönetim
- Gelişmekte Olan Ülkelerde Karşılaşılan Güçlükler
- Şirketlerin Sosyal Sorumluluğu
- Firmalarda Risk Yönetimi
- UFRS 2005- Faydalarını Görebilir miyiz?
- e-devlet Uygulamalarında Dijital Raporlama
- Geleceğin Finansal Raporlama Modelleri
- Kurumsal Yönetim ve Finansal Piyasalar
- Kamu Sektöründe Finansal Raporlama
- Dünya Ticaret Örgütü Uygulamaları
- Avrupa'da Finansal Piyasaların İstikrarı ve Ekonomik Büyüme
- Geleceğin Denetçisi - Yeni Yetkinlikler ve Beceriler
- Küçük ve Orta Ölçekli Muhasebe Firmalarının Öğütlenmesi
- XBRL - Dijital Raporlama da Devrim ve Profesyonel Muhasebecilere Faydaları
- Bilgi Yönetimi ve Entelektüel Sermaye
- Uluslararası Standartların Uygulanması ve Güçlükler
- Etik Kuralları ve Denetçi Bağımsızlığı - Değişen Beklentiler
- Avrupa'da Vergilendirme
- Dijital Raporlamada Güvenlik Sorunu
- Hisse Verme Şeklinde Ücretlendirme ve Yönetim Kurulu'nun Rolü
- Sürdürülebilir Kalkınma
- Yönetim Kurullarının Etkinliğinin Artırılması
- KOBİ'lerde Muhasebe Standartları
- Muhasebe Firmalarının Birleşmesinin Etkileri
- Bağlı Profesyonel Muhasebeciler ve Şirketlerde Etik Kurallar
- Kara Para Aklama İle Mücadelede Muhasebe Mesleğine Düşen Görevler
- Paylaşma ve Yardımlaşma Yoluyla Dünya Genelinde Muhasebe Mesleğinin Geliştirilmesi
- Çevre Muhasebesi
- Uluslararası Standartların Uygulanmasında Gelişmelerin Ölçülmesi
- Kamu Sektörü Finansal Raporlamasında Kritik Sorunlar
- BDT Ülkelerinde Muhasebe Mesleğinin Gelişimi
- Özel Finans Kuruluşları İçin Muhasebe Standartları.

Emekliye çalışma engeli

Kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlarla, şirket ortakları asgari ücret ile bu ücretin 6,5 katı arasında beyan edecekleri kazanç üzerinden yüzde 33,5 oranında destek primi ödeyecekler. Ücretle çalışanların primleri de ücretlerine aynı oran uygulanarak hesaplanacak.

TÜRMOB Genel Başkanı Mehmet Timur, çalışan emeklilerin 2007 yılından itibaren kazancının yüzde 33,5'i oranında destek primi kesilecek olmasının haksız ve yanlış bir uygulama olacağını söyledi.

TÜRMOB Genel Başkanı Timur, çalışan emekliler üzerindeki sosyal güvenlik yükünün karşılıksız ve haksız bir şekilde artırılmasının kayıtdışı iş tihdamı körükleyeceğini söyledi. Mehmet Timur yaptığı yazılı açıklama mada şöyle dedi;

Sosyal Güvenlik Kurumlarından emekli aylığı almakta olan şirket ortaklarının, gerçek veya basit usulde gelir vergisi mükelleflerinin, meslek odalarına kayıtlı bulunan esnaf ve sanatkarların, serbest meslek sahiplerinin ödemeleri gereken sosyal güvenlik destek primi, asgari ücret ile asgari ücretin altı buçuk katı arasında beyan edecekleri kazancın yüzde 33,5'i yani yaklaşık üçte biri kadar olacak.

Herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emekli aylığı alıp, halen çalışanlara yeni bir yük getiriliyor. 2007 yılı başında yürürlüğe girecek Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Si-

gortası Kanunu ile sosyal güvenlik destek primi, yüzde 33,5'e yükseltiliyor. Çalışılan işin iş kazası ve meslek hastalığı yönünden tehlike derecesine göre prim oranı %39'a kadar yükselebilecektir.

Emekli olupta çalışanlar, sosyal güvenlik sisteminden sadece iş kazası ve meslek hastalığı durumunda yararlanabiliyorlar. Sosyal güvenlik destek primi karşılığında, iş kazası ve meslek hastalığı halleri dışında, herhangi bir yardım öngörülmediği gibi Kuruma ödenen primlerin ilgililere iadesi de söz konusu değildir. İş kazası ve meslek hastalığı için ödenen prim oranı ise yüzde 1 ile 6,5 arasında değişiyor.

Emeklilerin aylıkları kesilmeden çalışabilmelerine olanak sağlayan sosyal güvenlik destek primi uygulaması ilk defa 1986 yılında ve Sosyal Sigortalar Kanununa tabi işlerde çalışan emeklilerle sınırlı olmak üzere başlatılmış, daha sonra çıkarılan 25.08.1999 tarihli 4447 sayılı Kanunla serbest avukat veya noter olarak faaliyetini sürdüren emekli avukat ve noterler ile Bağ-Kur Kanunu kapsamında faaliyetini sürdüren Bağ-Kur emeklileri, 24.07.2003 ta-

rihli 4956 sayılı Kanunla Emekli Sandığı ve Sosyal Sigortalar Kurumundan yaşlılık veya malullük aylığı almakta iken ticari kazanç veya serbest meslek kazancı dolayısıyla gerçek veya basit usulde gelir vergisi mükellefi olanlar, 22.01.2004 tarihli 5073 sayılı Kanunla da Emekli Sandığı veya Sosyal Sigortalar Kurumundan yaşlılık veya malullük aylığı almakta olan şirket ortakları uygulama kapsamına alınmıştır.

Şu anda yaklaşık 65 YTL civarında Bağ-Kur'a destek primi ödeyen emeklilerin bu yükü 2007 yılı başından itibaren 178 YTL'ye yükselecek. Serbest meslek sahipleri ise beyan edecekleri kazançta göre 178 YTL ile 1156 YTL arasında destek primi ödeyecekler. Eksik ya da düşük kazanç beyan ettiği tespit edilenlerden prim farkları cezalı olarak ayrıca alınacak.

Bunlardan işveren konumunda olanlar, çalıştırdığı sigortalılardan prime esas kazancı en yüksek olanın kazancının altında bir kazanç beyan edemeyecek, bu kurala aykırı beyanda bulunduğu anlaşılanlar aradaki farka ait primleri gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte ödemek zorunda kalacaktır.

Asgari geçim indirimi geliyor

Gelir Vergisi Kanunu'nda yapılacak değişikliklerle ücretlilerde vergi iadesi sistemi kaldırılarak asgari geçim indirimi sistemi getiriliyor. Kanun tasarı ile transfer fiyatlandırması, kontrol edilen yabancı kurum ve zararlı vergi rekabeti uygulamalarıyla mücadele edilmesi müesseselerine paralel düzenlemeleri, Gelir Vergisi Kanunu'nda yerini alıyor.

Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan Gelir Vergisi Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı TBMM'ne sevk edildi. 13 maddeden oluşan tasarı ücretlilerde vergi iadesi sistemini kaldırarak, asgari geçim indirimini getiriyor. Ayrıca Kurumlar Vergisi Kanununda yapılan düzenlemelere paralel, Gelir Vergisi Kanunundaki eksikliklerin giderilmesi hedeflendi.

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ile vergi sistemimize dahil edilen, transfer fiyatlandırması, kontrol edilen yabancı kurum ve

zararlı vergi rekabeti uygulamalarıyla mücadele edilmesi müesseselerine paralel düzenlemeler, yeni düzenlemeyle Gelir Vergisi Kanununda da yer alacak.

Maliye Bakanlığı'na göre “belge düzeni konusundaki katkılarında rağmen zamanla etkinliğini kaybeden, yaygın kötüye kullanımlar nedeniyle belge düzenini olumsuz etkilemeye başlayan ve uluslararası vergi yükü hesaplamalarında standart bir indirim kabul edilmediği için ülkemizde istihdam üzerindeki vergi yükünün daha fazla görünmesinin nedenlerinden biri olan “ücretlilerde vergi indirimi” siste-

mi” kaldırılıyor Çok tartışılacak olan bu düzenleme, sivil toplum örgütleri ve toplumun çeşitli kesimlerinin eleştirisini aldı.

Çalışanlarda vergi iadesi sisteminin kaldırılmasının ücretlilerde gelir kaybına neden olacağı ve belge düzeninin olumsuz yönde etkileneceği eleştirilerin başında yer alıyor. Çalışanlarda vergi iadesi sisteminin kalkmasıyla, alışverişlerde belge alınmaması uygulamasının yaygınlaşmasının hem vergi sistemine hem de vergi gelirlerine olumsuz etki yapacağı ifade ediliyor.

Vergi iadesi yerine getirilecek olan

asgari geçim indirim sistemi Maliye Bakanlığı'na göre; "Avrupa Birliği müktesebatı ile uyumlu ve çağdaş vergi kanunlarının çoğunda yer alan ve mükellefin medeni hayatını de vergileme yönünden dikkate alan "asgarî geçim indirimi" sistemi getirilmektedir. Bu sistemle asgari ücret ile bağlantı kurularak mükellefin kendisi, çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eşi ile bakmakla yükümlü olduğu çocukları için standart bir indirim getirilmektedir. Böylece, vergi sisteminin prensiplerine de uygun bir düzenleme yapılmak suretiyle, özellikle düşük gelirliler üzerindeki vergi yükü kısımlenmesi de olsa azaltılmış ve gelir dağılımının daha adil olmasına katkıda bulunulmaktadır." Görüşü ifade edildi.

Kanun tasarısının genel gerekçesinde yapılan düzenlemenin amacı şöyle yer aldı; Gelir vergisi sistemimiz beyan esasına dayanmakta olup, bu durum mükellefler tarafından beyan edilen gelirlerin gerçeğe uygunluğunun kontrolünü gerektirmektedir. Ancak, tüm mükelleflerin hesaplarının sıkça incelenmesinin mümkün olmaması nedeniyle,

vergileme tekniği gereği bir takım vergi güvenlik müesseselerine başvurulması, beyan esasına dayanan vergi sistemlerinin temel özelliğini teş-

kil etmektedir.

Bu çerçevede Tasarıda yer alan önemli düzenlemelerden birisi de, mükellefleri doğru beyana özendirmek ve beyan etmek zorunda oldukları kazançların doğruluğunu yaptıkları harcamalar açısından da

değerlendirmek amacıyla "özel gider bildirim" esasının getirilmesidir. Yapılan düzenleme ile, yapılan ön incelemeler neticesinde harcamaları ile beyan ettiği geliri paralellik arz etmeyen ya da hiçbir gelir beyanı olmadığı halde yüksek düzeyde harcaması olan kişilerden durumları hakkında vergi yükümlülüğü yönünden açıklama istenmesini öngörmektedir. Böylece, bir yandan götürü matrah takdiri içermeyen bu uygulamayla mükellefler için bir otokontrol, vergi idaresi için ise denetimin etkinliğini artırıcı bir mekanizma sağlanmış ve diğer yandan da mükellefleri gerçeğe daha uygun beyana yönlendirmek suretiyle kayıt dışı ekonomiyle mücadelede bir adım daha atılmış olmaktadır.

Tasarıyla getirilen diğer bir düzenleme ise, kentsel rantların artışı ve ekonomik gelişmelere paralel olarak taşınmaz ve bu mahiyetteki bazı mal ve hakların elden çıkarılmasından doğan değer artış kazançlarına ilişkin halen iktisap tarihinden itibaren 4 yıl olarak uygulanmakta olan sürenin 5 yıla çıkarılmasıdır İfadeleri genel gerekçede yer aldı.

2007 yılı hedefleri

Türkiye ekonomisinin 2007 yılına ilişkin ekonomik hedefleri, yapılacak yatırımlar ve gelişim stratejisi belirlendi. Pembe bir tablo içinde belirlenen ekonomik hedefler, ekonomi çevrelerince gerçekçi bulunmadı.

2007 yılında ekonomideki büyüme eğiliminin son yıllardaki büyüme hızının bir miktar altında kalacağı tahmin edilerek büyüme hızının bir miktar yavaşlaması ve GSYİH ve GSMH'daki artışların yüzde 5 olması öngörüldü.

2007 yılında tarım sektörü katma değeri artış hızının, uzun yıllar ortalamasının biraz üzerinde gerçekleşerek yüzde 2,5 olması bekleniyor. Sanayi sektöründe ise 2007 yılında yüzde 5,2 oranında katma değer artışı olacağı tahmin edildi. Önceki yıllarda özel sabit sermaye yatırımlarında kaydedilen yüksek oranlı artıştan kaynaklanan üretim kapasitesindeki artışlar ve imalat sanayi ihracatının ulaştığı yüksek seviye, sanayi sektörünü destekleyici faktörler olarak ortaya çıktı.

Verimlilik artışında son yıllarda

sağlanan iyileşmeler de sanayi üretimindeki artışın devam etmesini destekleyeceği öngörüsünde bulunuldu. Hizmetler sektörü katma değerinin 2007 yılında yüzde 5,4 oranında artması bekleniyor. Reel kredi hacminin genişlemesi, ipotçe dayalı konut finansmanı sisteminin uygulamaya konulması ve faizlerin daha düşük seviyelere gerilemesiyle birlikte inşaat sektöründe orta vadeli bir büyüme trendi beklentisiyle 2007 yılında inşaat sektörü katma değerinin yüzde 15 civarında artacağı tahmin edildi. İnşaat sektörü katma değerindeki artışın, ticaret ve ulaştırma gibi diğer sektörlerin büyümesini de olumlu yönde etkileyeceği bekleniyor.

2007 yılında turizm sektöründeki canlılığın devam etmesi ticaret sektörü katma değerindeki artışı destekleyecek. Bu tahminler çerçevesinde, 2007 yılında yüzde 5 oranın

daki GSYİH büyümesine, tarım sektörü katkısının 0,3 puan, sanayi sektörü katkısının 1,5 puan, hizmetler sektörü katkısının ise 3,2 puan olması bekleniyor.

Sektörel paylar itibarıyla, 2007 yılında tarım sektörünün GSYİH içindeki payının bir önceki yıla göre düşeceği, hizmetler sektörünün ve sanayi sektörünün paylarının ise artacağı tahmin ediliyor.

Bu gelişmelerle birlikte dünya ekonomisindeki büyümenin öngörülenden daha az gerçekleşmesi ve petrol fiyatlarının tekrar artış eğilimine girmesi, 2007 yılı için öngörülen yüzde 5'lik büyüme hızına ulaşılmasında karşılaşılabilecek muhtemel dışsal riskler olarak yer aldı.

2007 yılında özel kesim tüketim harcamalarında yüzde 3,3, kamu tüketim harcamalarında ise yüzde

6 oranında bir artış beklenmekte. Bu dönemde özel sabit sermaye yatırımlarının yüzde 6, kamu sabit sermaye yatırımlarının da yüzde 5,8 oranında artması bekleniyor. Büyüme katkıları yönüyle incelendiğinde, yüzde 5 oranındaki 2007 yılı büyümesine, özel tüketimin katkısının 2,3 puan, kamu tüketiminin katkısının 0,6 puan, özel sabit sermaye yatırımlarının katkısının 1,1 puan ve kamu sabit sermaye yatırımlarının katkısının 0,3 puan olması bekleniyor.

Bu gelişmeler neticesinde 2007 yılında, toplam sabit sermaye yatırımlarındaki reel artış hızının yüzde 5,9 olması, cari fiyatlarla toplam sabit sermaye yatırımlarının GSMH içindeki payının ise bir önceki yıla göre 0,1 puan artarak yüzde 24,9 oranında gerçekleşmesi bekleniyor.

Kamu harcanabilir gelirin GSMH'ya oranının 2001 yılından beri sürekli artmasına rağmen, bu oranın 2007 yılında bir önceki yıla göre 1,1 puan azalarak yüzde 16,5 oranında gerçekleşmesi bekleniyor. Bu gelişmede, vergi dışı normal gelirler ve faktör gelirlerinin azalması rol oynayacak. Böylece, kamu tasarruf yatırım farkının GSMH'ya oranının, 2006 yılındaki pozitif gerçekleşmesinden sonra tekrar negatife döneceği tahmin edildi.

2007 yılında ihracatın yüzde 13,8 oranında artarak 95 milyar dolar seviyesine ulaşması bekleniyor. İthalatın ise enerji fiyatlarının azalacağı ve büyümenin yavaşlayacağı tahmini altında yüzde 10,5 oranın-

da artarak 149,7 milyar dolar olması öngörülmekte. Böylece ticaret açığı 54,7 milyar dolar olacak.

2007 yılında 4,9 milyar doları bavu ticareti ve 8,1 milyar doları navlun ve sigorta gelirleri ile dış ticaret dengesinde 39,4 milyar doları açık öngörülmekte. 2007 yılında ihracat fiyatlarının yüzde 1,8, ithalat fiyatlarının ise yüzde 2,0 oranında artması öngörüldü. Böylece 2007 yılında, reel olarak, ihracatımızın yüzde 11,8, ithalatımızın ise yüzde 8,3 oranında artacağı tahmin edildi. 2007 yılında turizm gelirlerinin yüzde 9,2 artışla 19,8 milyar dolara ulaşması öngörülmekte. Turizm giderlerinin ise yüzde 11,8 artarak 3,2 milyar dolar olması bekleniyor. Diğer kalemlerle beraber hizmetler gelirlerinin yüzde 11,3 oranında artarak 27,4 milyar dolar olacağı tahmin edildi. Hizmetler giderlerinin ise yüzde 6,5 artışla 11,8 milyar dolara çıkması bekleniyor.

Böylece 2007 yılında hizmetler dengesinin yüzde 15,2 artışla 15,5 milyar dolar fazla vermesi bekleniyor. 2007 yılında yatırım geliri dengesinde 7 milyar dolar açık öngörülürken, cari transferler kaleminde 1,8 milyar dolar fazla beklenmekte.

Böylece, 2007 yılında cari işlemler açığının yüzde 1 azalarak 30,4 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmesi öngörüldü. 2006 yılında yüzde 7,9 olması beklenen cari açığın GSMH'ya oranının, 2007 yılında yüzde 7,4'e gerileyeceği tahmin edildi.

2007 yılında, merkezi yönetim büt-

çesi toplam gelirlerinin GSYİH'ya oran olarak 2006 yılına göre 0,8 puan azalarak yüzde 29,8 düzeyinde gerçekleşmesi beklenirken, merkezi yönetim bütçesi vergi gelirlerinin GSYİH'ya oranının 0,6 puan artarak yüzde 25 seviyesine yükseleceği tahmin edildi. Vergi dışı toplam gelirlerin GSYİH'ya oranının ise, 2006 yılına göre 1,4 puan azalacağı tahmin edilmekte.

Vergi gelirlerindeki artışa ilişkin en önemli faktörlerin, ithalde alınan KDV ve gelir vergisi olacağı tahmin edildi. Bazı stopaj oranlarının yeniden belirlenmesinin, kayıt dışılıkla mücadele kapsamında alınan önlemlerin, istihdam, reel ücret ve ithalatta beklenen artışların vergi geliri performansını olumlu etkilemesi bekleniyor.

2007 yılında vergilerde herhangi bir oran indirimi, gelir artırıcı veya azaltıcı düzenleme öngörülmemekte. Vergi dışı gelirlerin 2006 yılına göre azalmasının en önemli sebepleri, özelleştirmeler nedeniyle ortaya çıkacak temettü geliri kaybı ve 2006 yılındaki TMSF'den ve Telekom'dan (nakit fazlası) bir defalık elde edilen gelirlerin 2007 yılında gerçekleşmeyecek olması.

2007 yılında, 204,9 milyar YTL olarak programlanan merkezi yönetim bütçe harcamalarının GSYİH'ya oranının, 2006 yıl sonu harcama tahminine göre 1,3 puan artarak yüzde 32,4 düzeyinde olması, 152 milyar YTL olarak belirlenen faiz dışı harcamaların GSYİH'ya oranının ise 1,1 puan artarak yüzde 24 seviyesinde gerçekleşmesi öngörüldü.

Euronun artan önemi

Euro rezerv para olarak gittikçe önemini artırıyor. Euro mirasını aldığı tüm para birimlerinin geçmiş toplamından daha çok rezerv para olma özelliği kazandı. Rezerv para olarak euronun payı yükselen ekonomilerde son altı yılda yüzde 23'den, yüzde 33'e yükseldi.

Avrupa Bankacılık Kongresi'nde Avrupa Merkez Bankası Başkan Yardımcısı Lucas Papademos euronun uluslararası piyasalardaki önemine değindi.

Diğer para birimlerine göre euronun uluslararası önemi pek çok kriter temelinde ölçülebilir ve değerlendirilebilir bulunuyor. Bu kriterler özellikle: euronun uluslararası ticarete ve küresel finansal piyasalarda oynadığı rol; rezerv, müdahale ve anchor para olarak yetkili mercilerce kullanılma boyutu; ve euro bölgesinin dışında kamu veya firmalar tarafından nakit ve banka mevduatı şeklinde işlem amaçları için tutulan koşut para birimi olarak kullanılma olasılığı olarak belirleniyor.

Tek olmamakla birlikte, küresel

resmi rezervler içerisinde euronun payı uluslararası rolünün tahmin edilmesinde önemli bir kriter veya gösterge.

Euronun uluslararası rolü ile ilgili olarak Avrupa Merkez Bankası'nın (ECB) durumu da belirtilebilir. Avrupa Merkez Bankası, euronun küresel kullanımını, küresel piyasa gerçekleştirdiği işlevler ile ilgili olarak küresel piyasa katılımcılarının ve euro bölgesi dışındaki mercilerin tercihlerini etkileyen tüm faktörleri yansıtan bir pazar-güdümlü süreç olarak düşünmekte. Bu nedenle ECB'nin euronun uluslararası rolü konusunda "tarafsız" bir görüşü bulunmakta. Yine de ECB'nin para politikası için olası göstergelerin ve küresel euronun kullanımının unsurlarının daha iyi anlaşılması amacıyla uygun geliş-

melerin dikkatlice izlenmekte ve analiz edilmekte olduğu açıklandı.

Rezerv para olarak euro

Merkez Bankaları tarafından tutulan küresel resmi rezervlerde euronun önemi dikkate alındığında küresel resmi uluslararası döviz rezervlerinde euronun payı euronun kullanılmaya başlamasını takip eden ilk birkaç yıl boyunca artmıştır, fakat son birkaç yıldır nispeten değişmeden kalmaktadır. Özellikle euronun payı 1999'da yüzde 18 iken 2003'te yüzde 25'e yükseldi ve bu tarihten itibaren nispeten dengeli kalarak 2006'nın sonunda yüzde 25.4'e ulaştı.

Bu rakamlarla ilişkin dört görüş bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, küresel resmi rezervlerde euronun geçerli payı, IMF'nin istatistiklerinde hesaplandığı gibi,

1998'in sonunda euro kullanılmaya başlanmadan önce küresel resmi rezervlerdeki euronun mirasını aldığı tüm para birimlerinin- özellikle Alman markı- toplam payından daha yüksektir ki bu rakam yaklaşık yüzde 18'dir. İkinci olarak, ilgili IMF istatistiği küresel uluslararası döviz rezervlerinin sadece ikide üçünü kapsamaktadır çünkü Asya gibi yüksek rezerve sahip bir dizi ülke IMF anketlerine tam olarak katılmamaktadır. Tüm ülkeler şüphesiz rezervlerinin toplam değerini bildirirse de pek çok ülke para biriminin kompozisyonunu bildirmemektedir. Üçüncü olarak, uygun istatistiki bilgi sağlayan yükselen piyasa ekonomileri tarafından tutulan toplam rezervler içerisindeki euronun payı 1999'da yaklaşık yüzde 23 iken 2006 Haziran ayının sonunda yüzde 33'den daha fazla artış gösterdi. Son olarak rapor edilen oranların değerlendirme etkilerinden etkilendiğinin de akılma tutulması gerekmektedir. Sabit döviz kuru vurgulandığında (1994'ün ilk çeyreğinde ölçülen), euronun payındaki artış bir şekilde daha az telaffuz edilmektedir. (1999'da yüzde 19 olan pay 2006 haziran ayı sonunda yüzde 24'e ulaştı)

Uluslararası döviz rezervlerinin para bileşiminin unsurları nelerdir? Toplam resmi rezervler içerisinde farklı para birimlerinin payının tedrici gelişiminin gözlemlenmesi nasıl açıklanabilir? Bu sorular tartışılırken, stokların ve akışların ayırt edilmesi gerekmektedir. Uluslararası döviz rezervi stokunun döviz

kompozisyonundaki değişiklikler, böylece, tutulan mevcut rezervlerin bir parçasının veya değerlendirme etkilerinin yeniden tahsisini yansıtmayabilir. Bunlar ek rezerv akışlarının döviz kompozisyonundaki değişikliklerden ötürü olabilir. Ancak, her yıl biriken ek rezervlerin akışı yılda 500 milyar dolar ile görece küçüktür. Göze çarpan küresel rezerv stokları Haziran 2006 tarihi itibarı ile yaklaşık 4.6 trilyon dolardı. Büyük değerlendirme etkileri dışında bırakılırsa, stoktaki rezerv akışlarının döviz kompozisyonundaki değişikliklerin etkili görece küçük ve tedrici olacak.

Bu tartışmadaki önemli taraf, merkez bankalarının stok rezervlerinin döviz bileşimi üzerindeki kararları esas olarak özel yatırımcıların kararlarına kılavuzluk eden kriterlerden farklı bazı kriterlere dayanmaktadır. Örneğin, yükselen piyasa ekonomilerinin merkez bankaları, rezervlerini portföy getirilerini etkili kılmak amacıyla tahsis etmektedir. Kararları esas olarak diğer görüşleri yansıtmaktadır. Bunlara para politikasının yürütülmesinde bir çapa olarak para birimi, dış borçların döviz kompozisyonu örneği gösterilebilir. Bu bağlamda, 25 ülkenin bazıları kendi döviz kuru politikalarında referans para birimi olarak euroyu kullanmaktadır. Bu faktörlerin uzun dönemli politika tercihleri veya ekonomik gelişmelerle ilgili olması nedeniyle, bunlar merkez bankası rezervlerinin tahsisi ve yönetiminde durgunluk ile sonuçlanması beklenebilir. Bunların yanında bazı istisnalar bulun-

maktadır. Örneğin Rusya Aralık 2005 tarihinde uluslararası döviz kuru rezervlerinde euronun payının yüzde 40 arttığını duyurdu. Bu oran 2005'in ortasında yüzde 33 idi.

Euronun uluslararası rolünün daha fazla gelişmesi konusundaki beklentiler

Gelecek hakkında tahminde bulunmak çok zordur. Bu nedenle euronun uluslararası rolündeki gelişmeler hakkındaki ihtimaller ele alınmak istenirse bu konuda genel bir açıklamadan söz edilebilir. Açıkçası, para biriminin uluslararası rolünü besleyen gerekli koşul güvenilirliğidir. Bu güvenilirlik kendi iç değerinin istikrarı tarafından belirlenir. Avrupa Merkez Bankası (ECB), euro bölgesinde fiyat istikrarını koruyarak, "sahneyi kurar" ve euronun uluslararası kullanımını artırmak amacıyla gerekli koşulları belirler. Fakat, euronun uluslararası öneminde daha fazla artış pek çok diğer faktöre ve aynı zamanda özellikle özel kuruluşların ve kamu mercilerinin yatırım kararlarına dayanmaktadır

Geleneksel olarak, bir para biriminin uluslararası kullanımındaki kilit unsuru ticarettir. Hellenistic dönemdeki drahmiden, 19. yüzyılda sterling'e ve geçen yarım yüzyılın üstündeki dolardan günümüze kadar, ticaret ve kullanılan para birimi el eledir: bir ülkenin veya dünya ticaretinde para birimi alanının önemi ne kadar fazla ise para biriminin uluslararası önemi de o kadar fazladır. Dünya ticaretinde Avrupa'nın rolü göz önüne alındığında, euro payındaki önemli ölçüde

artması şaşırtıcı değildir. Elde edilen en son rakamlar, euro bölgesindeki pek çok ülkenin euro alanı dışındaki ortakları ile yürüttükleri ticaretin yarısından fazlasını euro ile yaptıklarını ortaya koymaktadır. Daha fazla dikkati çeken durum ise, ticaretin tamamen euro bölgesi dışında yürütülüyor olmasıdır. Örneğin, euroyu henüz kabul etmemiş olan ülkeler arasında ve bunun yanında AB'ye girmek isteyen ülkeler arasında ticaret euro ile faturlanmakta ve ödemeler euro ile yapılmaktadır. Bu gelişmeler tamamen bu ülkelerin euro bölgesi ile artan ticaret bağları tarafından açıklanamaması nedeniyle, euronun uluslararası ticarete bir para birimi aracı haline gelmeye başladığı görülecektir.

Uluslararası bir para birimi sadece ticari amaçlarla kullanılmaz, finans ve yatırım amaçları ile de kullanılmaktadır. Bu bağlamda, uluslararası finans piyasalarında da euronun daha geniş kullanıldığı gözlemlenebilir. Örneğin, geçen yedi yılda, uluslararası borçlanma senetleri stoklarında euronun payı aşamalı olarak yüzde 19'dan yüzde 32'nin altına yükseldi. Diğer politika kesimleri- örneğin spot döviz kuru piyasası- muhtemelen şebeke dış-sallıklarının önemini yansıtan yüksek seviyeli istikrar ile nitelendirilebilir. Ancak piyasa verileri, euronun günlük işlemlerin neredeyse yüzde 22'si ile en çok kullanılan ikinci para birimi olduğunu göstermekte.

Uluslararası tahvil piyasalarında finansal para birimi olarak euronun

kullanımındaki artış, onun uluslararası rolünün kilit özelliğini oluşturmaktadır. Euro olarak çıkarılan uluslararası borçlanma senetleri stoklarında gerçekleşen coğrafi bir bozulma, euro bölgesine komşu Avrupalı işletmelerin (kamu mercileri ve özel firmaları) bu gibi tahvillerin en büyük payını oluşturduğunu göstermektedir. Tahvil çıkarılan firmaların para birimi tercihlerini etkileyen faktörlerin neler olduğu sorusuna karşısında ECB tarafından bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma ABD, euro bölgesinde, Japonya ve İngiltere'deki 1500 şirket tarafından çıkarılan 8000 tahvilin analizine dayanmaktadır. Buna göre kararlar hem stratejik hem de maliyetle ilgili düşüncelerden etkilenmektedir. Firmanın boyutu ve yatırımcı tabanı, firmanın hangi para biriminden tahvil çıkaracağı konusundaki kararını etkilemektedir. Firmanın euro bölgesine açılması da tahvil çıkarmada para birimi tercihi ile ilgilidir. Böylece, tahvil çıkarma para birimi olarak euronun kullanımındaki artış, firmaların euro bölgesine açılmalarını engellemeyi ve euro bölgesi finansal piyasalarını çekerek yatırımcı tabanlarını genişletmeyi amaçlayan firma girişimlerini yansıtmaktadır.

Özel kuruluş olsun ya da olmasın, finans ve yatırım fırsatları ararken para birimi tercihi olarak euroyu kullananlar, büyük, entegre ve likit finansal piyasaların geçerliliğine dayanmaktadır. ECB, euronun kullanımını ne teşvik etmekte ne de mani olmaktadır, sadece Avrupa'da

finansal entegrasyonun sağlanmasını desteklemektedir. Ekonomi teorilerinden bilindiği üzere daha çok entegre ve etkim finansal piyasalar üretkenliğin artmasına, yeniliğin teşvik edilmesine ve böylece ekonomik büyümenin artırılmasına yardımcı olacaktır. Fakat bugün ECB'nin yaptığı bir araştırmaya dayanarak, sermaye piyasalarının büyüklüğünün ve derinliğinin ekonomik büyüme üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu konusunda ampirik bir kanıt bulunmaktadır. Bu nedenle Avrupa için daha büyük ve daha likit finansal piyasaların oluşturulması arzu edilmektedir. Aynı zamanda, euro bölgesinde daha gelişmiş ve etkin finansal piyasalar uluslararası yatırımcı için euronun çekiciliğini artıracak ve böylece euronun küresel rolünü genişletecektir.

Piyasa ekonomilerinde insanlar alternatifler arasından tercihlerine uyanı seçmekte özgürdür. Euro bölgesi dışındaki özel şahıslar, yatırımcılar tasarruf sahipleri, tacirler veya kamu mercileri gibi ekonomi temsilcilerinin giderek artan biçimde euroyu para birimi olarak kullanmayı seçmeleri gerçeği euronun istikrarına ve güvenilirliğine yerleştirdikleri güveni belirtmektedir. Aynı zamanda, euronun iç satın alma gücünü koruyarak, ekonominin potansiyel büyümesini artırarak, Avrupa'nın finansal piyasalarına daha fazla entegre olarak bu güvenin korunmasının önemini sürekli hatırlatıcı olarak hizmet etmektedir.

OECD, emek üzerindeki vergi yükü ağır

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı tarafından yayınlanan Türkiye raporunda emek üzerindeki vergi yükünün çok ağır olduğu vurgulandı. Raporda, kayıt altında bulunan istihdamı özendirmek üzere kapsamlı bir işgücü piyasası reformu yapılması gerektiğini savunuldu.

OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı) tarafından hazırlanarak geçtiğimiz Ekim ayı içinde yayınlanmış olan Türkiye'ye ilişkin Ekonomik Gözlem raporu ülkemizin 2001 yılı krizinden sonraki dönemde ekonomi alanında gerçekleştirmiş olduğu toparlanmadan övgüyle söz ederken, karşı karşıya bulunulan zorluk ve kırılganlıklara da işaret ediyor ve alınması gereken önlemler konusunda çarpıcı, geniş toplumsal kesimlerce tepki ile karşılanacak önerilerde bulunuyor.

Gerçekleştirilen makroekonomik istikrar programının ve kurumsal alandaki reformların gayrisafi yurtiçi hasılanın (GSYİH) güçlü bir biçimde büyüebilmesi için sağlam bir temel oluşturduğuna dikkat çeken OECD raporu, bununla beraber,

Mayıs-Haziran aylarında finansal piyasalarda yaşanan sarsıntı ile enflasyonda başgösteren tırmanmanın, Türkiye ekonomisinin süregelen ekonomik kırılganlıklarını yeniden gün ışığına çıkarttığı görüşünü ortaya koyuyor.

Rapor, 2002-2005 döneminde gösterilen olumlu ekonomik performansın, dünya ticaret hacmindeki güçlü büyüme, hızla yükselen petrol fiyatlarına rağmen enflasyonun düşük düzeyde seyretmesi, düşük faiz hadleri ve yeni yükselen ekonomilerin menkul ve gayrimenkul varlıklarına olan güçlü küresel ilgi gibi arzu edilen uluslararası ortam tarafından da desteklenmiş olduğu tespitini yapıyor. Bununla beraber raporda, 2006 yılı ilk yarı sonlarına doğru önde gelen sanayileşmiş ülkelerde faiz hadlerinde meydana gelen artışın uluslararası finans

merkezlerinde risk algılamalarında hızlı bir değişime yol açtığı ve bu gelişmenin Türk ekonomisini derinden etkileyerek, YTL.'nin önemli ölçüde değer kaybına uğradığı, faiz hadlerinin yükseldiği ve enflasyonun hızlandığı ancak, daha sonraları bu baskıların azalmasıyla döviz kurunda yeniden toparlanma meydana geldiği ve uzun vadeli faiz hadlerinin gerilediği belirtiliyor.

OECD Raporunda, makroekonomik alanda varolan risklerin giderilebilmesi için öncelikle bu güne kadar bu alanda gerçekleştirilmiş olan gelişmelerin güçlendirilerek, kalıcı hale getirilmesi gerektiği hususu belirtilirken, maliye politikası alanında Hükümetin, harcamalar üzerine tavan getirmek suretiyle, faiz dışı bütçe dengesini programlandığı şekilde gerçekleştirmesi yolunda çaba harcamasının önemi

vurgulanmaktadır. Raporu göre bu yöndeki çaba Hükümete ekonomik dalgalanmalarla karşılaşılması durumunda hedeflenen tutarın üzerinde bir faiz dışı fazla sağlanması olanağını sağlayacaktır Mali alanda sağlanan gelişmenin kısmen, esasen yüksek olan vergi hadlerinin daha da arttırılması yoluyla sağlandığı belirtilerek, düşen faiz hadlerinin Hükümetin faiz harcamalarında hızlı bir daralmaya yol açtığı, bu gelişmenin 2001 yılında GSYİH'nın yaklaşık yüzde 30'una ulaşan genel Hükümet bütçe açığının 2005 yılında yüzde 1'e gerilemesinde önemli bir rol oynadığı hususuna yer verilmektedir. Hükümetin, faiz dışı fazla hedefinin harcamaya tavani getirilerek gerçekleştirileceği niyetini ortaya koymuş olduğu hususunu hatırlatan rapor, harcama hedeflerinin birden çok yılı kapsayan bütçe çerçevesine dahil edilmesi ve sağlık kurumları ile yerel yönetimler dahil genel Hükümetin tüm kademelerine teşmil edilmesi gerektiğini belirtiyor. Raporu maliye politikası alanında performansa dayalı bütçenin kapsamının genişletilmesi, bütçe dışı fonların bütçe kapsamı içersine alınması, döner sermayeli kuruluşların ise ya bütçe hesapları içine alınması veya ilgili kuruluşların şirketleştirilmesi önerilmektedir.

Raporu kayıt altındaki şirketlerle kayıt dışı olanlar arasında önemli bir verimlilik farkı bulunduğuna değinilerek, kayıtdışılığın, bir taraf tan firmalara üretim maliyetlerini düşük tutma ve güç koşullar altında hayatiyetlerini sürdürme olanağı sağlarken, öte yanda bu firmala-

rın sermaye piyasalarına girmelerini, yatırım yapma yeteneklerini ve uluslararası ilişkiler geliştirebilmelerini sınırladığı tespiti yapılmaktadır.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı'nın Türkiye Raporu parasal politika alanında Merkez Bankası'nın enflasyon oranındaki gelişmeleri tekrar istenilen mecraya sokmak için çaba harcaması gerektiği ifade edilirken, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun şirket yönetimi ve insan kaynakları yönetimi alanlarındaki yeteneklerini geliştirmesi gerekliliğine işaret edilmektedir.

Yapısal reformlar alanında OECD özellikle işgücü piyasası üzerinde durmakta ve Türk işgücü piyasasının, kayıt içindeki istihdam hacminin genişletilmesi açısından caydırıcı bir nitelik taşıyan karmaşık mevzuat ve emek üzerindeki ağır vergi yükü ile dikkat çektiğini ileri sürmektedir. Rapor bu alanda aşağıda verilen saptamaları yapmaktadır:

İşgücünün işverene olan maliyeti ile işçinin eline geçen gelir arasındaki sigorta primleri dahil vergi yükünün ağırlığı, özellikle düşük nitelikli işgücü için, kayıt altındaki sektörlerde işçi istihdamını, neredeyse olanaksız kılacak ölçüde zorlaştırmaktadır.

Ekonomideki işgücü verimlilik düzeyine göre asgari ücret çok yüksektir. Bu yüksek asgari ücret düzeyi, örneğin İstanbul bölgesi gibi, verimlilik düzeyinin yüksek ve hayat koşullarının ağır olduğu yerler için makul olarak kabul edilse bile,

verimlilik düzeyinin ve geçim masraflarının çok daha düşük olduğu doğu illeri için istihdam yaratılması alanında önemli bir engel oluşturmaktadır. Fakir bölgelerde asgari ücretin bölgesel kişi başına GSYİH'ya olan oranı yüzde 100'ün hayli üzerinde olmaktadır.

İş Kanunu, OECD ülkeleri içinde en sınırlayıcı olanlardan birisidir Geçici istihdamın hemen tümüyle yasaklandığı, belirli dönemle sınırlanmış, geçici ve iş bulma ofisleri yoluyla istihdamın çok sınırlı durumlarda olanaklı olduğu işgücü piyasasında çok yüksek kıdem tazminatı yükümlülükleri, süresiz iş akitleri yapılmasının maliyetini çok arttırmaktadır.

İş kanununa göre 50 kişiden fazla işçi çalıştıran şirketler, belirli bir sayıda engelli ve eski hükümlü çalıştırma zorunluluğu gibi bazı ek yükümlülüklerle karşı, karşıyadır Bu ek yükler firmaların belirli bir iş hacminin üzerinde büyüme hevesini kırmakta ve verimlilik üzerinde olumsuz etki doğurmaktadır.

İş gücü piyasası alanında yukarıda verilen tespitleri yapan OECD'nin Türkiye'ye ilişkin Ekonomik Gözlem Raporu kayıt altında bulunan istihdamı özendirme üzere kapsamlı bir işgücü piyasası reformu yapılması gerektiğini savunmaktadır. Bu kapsamda sosyal güvenlik katkı paylarının önemli oranda düşürülmesi, istihdamla ilgili mevzuatın ve kıdem tazminatının şirketler için daha az yük oluşturacak biçimde değiştirilmesi, asgari ücret düzeyinin, ortalama ücretin bir

yüzdesi şeklinde giderek düşmesi imkanının yaratılması, değişen ve rimlilik düzeylerine ve geçim koşullarına göre asgari ücret düzeyinin bölgelere göre farklı tespit edilmesi ile vergi ve sosyal güvenlik katkı paylarının tahsilatının yöne tim tarzının iyileştirilmesi önerilmektedir. OECD raporu, sosyal güvenlik katkı paylarında yapılacak bir indirimin, gerçek bir etki doğurabilmesi açısından, örneğin mevcut hadlerin yarısına düşürülecek biçimde, önemli oranda olmasını önermektedir.

Rapor daha da ileri giderek, sosyal güvenlik sistemi katkı paylarında yapılacak bir indirimin oluşturacağı finansman yükünün kısmen, çok yüksek olan emekli maaşı/çalışılan dönem ücret düzeyi oranının düşürülmesi ve erken emekliliği özendirici uygulamaların azaltılması suretiyle karşılanabileceği görüşünü ortaya atmaktadır. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı 2006 yılı Türkiye Ekonomik Gözlem Raporu bugünkü emeklilik sistemine ilişkin çarpıcı öneriler ortaya koymaktadır. Yakın geçmiş dönemde yapılan sosyal güvenlik reformunun emeklilik sisteminin uzun dönemli sürdürülebilirliğini iyileştirdiğini belirten Rapor, yeni emeklilik sisteminin parametrelerinin yavaş devreye gireceği ve erken emekliliği özendirici unsurların bir çok orta yaşlı vasıflı elemanın kayıt dışı sektöre geçmesine yol açacağı uyarısında bulunmaktadır. Buna ek olarak rapor, yeni emeklilik sisteminin tüm parametreleri devreye girse dahi, yine de emekli maaşı/çalışılan dönem ücreti oranının

bir çok OECD üyesi ülkeye göre yüksek kalacağı kaygısını belirtmektedir.

OECD raporuna göre emeklilik sistemi alanında atılacak yeni adımlar;

Şirketler için kayıt içi sektörlerde düşük vasıflı işçilerin istihdamını olanaklı kılacak şekilde sosyal güvenlik katkı paylarının düşürülmesi ile,

Orta yaşlı çalışanları kayıt içi sektördeki işgücü kapsamı içinde kalmaya özendirerek unsurları daha etkili hale getirmeyi öngören bir reform paketini kapsayacaktır.

Bu sözkonusu reform paketinde yer alması gereken hususları rapor aşağıdaki biçimde sıralamaktadır:

Emeklilik maaşlarının vergiye tabi tutulması ve emekliler için sağlık sigortası primi ödeme mecburiyeti getirilmesi suretiyle de getirilebilecek şekilde, net emekli maaşı/çalışılan dönem ücret düzeyi oranının aşağı çekilmesi,

Kadınlar için 58 ve erkekler için 60 olan normal emeklilik yaşından önce emekli olmak isteyenlerin emekli maaşlarında, aktüeryal olarak eşdeğer bir indirim yapılması,

Emekliye ayrılan işçilerin hak kazanmakta olduğu kıdem tazminatının kaldırılması,

Kayıt altındaki sektörlerde emeklilik yaşının süratli bir şekilde 65'e yükseltilmesi,

Orta yaşlı emeklilerin sosyal güvenlik sistemine kayıt olma ve vergi yükümlülüklerini yerine getirme alanındaki uygulamaya etkinlik kazandırılması.

OECD Türkiye raporu diğer alanlarla ilgili olarak aşağıda başlıcaları verilen önerileri getirmektedir:

Sektörel bazda düzenleme yapan kurumlarla Rekabet Kurumu arasında daha güçlü bir işbirliği sağlanmalı, ağ (telekomünikasyon) sektöründe rekabeti yoğunlaştırıcı yeni adımlar atılmalıdır

Temel eğitimin önde gelen amacı, öğrencilerin seçkin okullara girebilmeleri için tasnif ve seçimi olmamalı, genç insanların çoğunluğunun modern işgücünün üyeleri olabilmeleri için gerekli temel edebi ve hesabi yeteneklere sahip olmalarını sağlamak olmalıdır

Çiftçiler için doğrudan gelir desteğinin getirildiği 2000-01 tarımsal reform paketi, daha büyük ve verimliliği yüksek çiftliklerin meydana getirilmesini kolaylaştıracak şekilde arazi sahipliğinin el değiştirmesi için yeterli bir yasal çerçevenin kurulmasını güvence altına alacak şekilde, tüm içeriğiyle uygulamaya konulmalıdır

OECD raporuna göre yukarıda ana çizgileri verilen bir geniş kapsamlı reform paketi, Türkiye'nin ekonomik alanda tekrar bir 'hızlı büyüme-kriz sarmalı' içine girmesi riskini en düşük düzeye indirecek, vasat yapıdaki bir insani sermaye ile görece olarak az sayıdaki yüksek verimli teşebbüslerle, çok sayıdaki düşük verimli teşebbüslerin bir arada bulunduğu bir ikili yapıdan, yaşam standartlarının daha hızlı yükseltilmesine olanak veren daha adil ve homojen bir altyapıya oturan bir ekonomik yapıya geçişi sağlayacaktır.

İthalatın önlenemeyen yükselişi

2006 yılının on aylık döneminde, ihracat yüzde 12,5 artarak 67.819 milyon dolar; ithalat ise yüzde 17,7 artarak 112.321 milyon dolar olarak gerçekleşti. Bir önceki yılın aynı dönemine göre dış ticaret açığı yüzde 26,7 oranında arttı.

Türkiye İstatistik Kurumu ekim ayı dış ticaret istatistiklerini açıkladı. TÜİK'in geçici verilerine göre ekim ayında; geçen yılın aynı ayına göre ihracat yüzde 0,2 oranında düşerek 6.757 milyon dolar, ithalat yüzde 10,8 oranında artarak 11.180 milyon dolar olarak gerçekleşti. Aynı dönemde dış ticaret açığı yüzde 33,3 oranında artarak 3.318 milyon dolardan 4.424 milyon dolara yükseldi.

Geçen yıl ekim ayında yüzde 67,1 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı, Bu yılın ekim ayında yüzde 60,4 olarak gerçekleşti.

Ocak - Ekim döneminde; 2005 yılının aynı dönemine göre ihracat yüzde 12,5 artarak 67.819 milyon dolar; ithalat ise yüzde 17,7 artarak

112.321 milyon dolar olarak gerçekleşti. Geçtiğimiz yıl ocak-ekim döneminde 35.131 milyon dolar olan dış ticaret açığı, 2006 yılı aynı döneminde yüzde 26,7 oranında artarak 44.502 milyon dolara yükseldi.

Bu yılın ilk on aylık döneminde de Avrupa Birliği'nin ihracattaki ağırlığı devam etti. Geçen yılın aynı dönemine göre AB ülkelerine yapılan ihracat yüzde 12,4 artarak 35.257 milyon dolar seviyesinde gerçekleşti. Toplam ihracat içinde AB ülkelerinin payı yüzde 52, Türkiye Serbest Bölgelerinin payı yüzde 3,4, Diğer ülkelerin payı ise yüzde 44,6 oldu.

2006 ocak-ekim döneminde en fazla ihracat yapılan ülke 7.789 milyon dolarla Almanya oldu.

Geçen yılın aynı dönemine göre bu ülkeye gerçekleştirilen ihracat yüzde 0,1 azaldı. 2006 ekim ayında Almanya'ya yapılan ihracat yüzde 11,6 azalarak 773 milyon dolar olarak gerçekleşti. Ekim ayında Almanya'yı sırasıyla İngiltere 590 milyon dolar, İtalya 493 milyon dolar, Fransa 341 milyon dolar, Amerika Birleşik Devletleri 327 milyon dolar ve Rusya Federasyonu 321 milyon dolarla izledi.

Yılın on aylık döneminde; ithalatın yüzde 39,4'ü 44. 289 milyon dolarla Avrupa Birliği ülkelerinden yapıldı. AB'ye dahil olmayan diğer Avrupa ülkelerinden 24.071 milyon dolar, Asya ülkelerinden 29.485 milyon dolar ve Türkiye Serbest Bölgelerinden ise 731 milyon dolar ithalat yapıldı.

Sarbanes-Oxley yasasına eleştiriler arttı

Muhasebe skandalları sonrası çıkarılan Sarbanes-Oxley yasasında kantarın topuzunun kaçırıldığı yoğun olarak tartışılmaya başlandı. Düzenlemenin şirketlere getirdiği ek yükün yanı sıra, uygulamanın küresel düzeyde gerçekleşmesi zorunluluğu önemli bir mevzuat sıkıntısı ve hükümranlık hakkı tartışması yaratıyor.

2001 yılı Aralık ayında Enron firmasının iflas etmesi ile başlayan ve daha sonra Global Crossing Ltd., Tyco International Ltd., Qwest Communications International Inc. ve son olarak ta WorldCom Inc. firmalarının açıklanmış olan bilançolarda ortaya çıkan muhasebe yanlışlıklarıyla, giderek yatırımcıların güvenini sarsmak suretiyle ekonomik sistemin başarısı üzerine gölge düşürebilecek bir boyut kazanan skandallar serisi 2002 yılı Temmuz ayında, şirket yönetim süreci ile muhasebe ve denetim uygulamaları üzerinde köklü değişiklikler getiren Sarba-

nes Oxley Yasasının çıkarılmasına önayak olmuştur.

Sarbanes-Oxley Yasası (Sox), şirket denetim kurullarının bağımsızlığı ve işlevlerinin daha etkin hale getirilmesi, şirket yöneticilerinin sorumlulukları, açıklanan finansal tabloların kapsamının genişletilmesi, şirket yöneticileri ve çalışanlar için öngörülen cezai yaptırımlar ve Amerikan Menkul Kıymetler ve Takas Komisyonu'nun (SEC) yetkilerinin genişletilmesi gibi konuların yeniden düzenlenmesini ve yakın geçmiş dönemde büyük güven kaybına maruz kalan Amerikan şirket yönetişimine (governan-

ce) yeniden güvenilirlik kazandırılmasını amaçlamakta idi.

Sox denetim firmalarına ilişkin düzenlemeleri daha sıkı hale getiriyor, muhasebe yolsuzlukları için sözkonusu olan hapis cezalarını arttırıyor ve yöneticilerin, şirketlerinin finansal hesaplarının doğruluğunu yansıtmaları alanında şahsi olarak sorumluluk taşımalarını öngörüyordu.

Sarbanes Oxley Yasası başlangıçta, tanık olunan muhasebe skandallarına karşı öfke duyan yasama organı temsilcileri ile kamuoyunca, şirketlerini talan eden bazı yöneticilerin davranışlarına karşı gerekli ve

yerinde bir yasal düzenleme olarak kabul edildi.

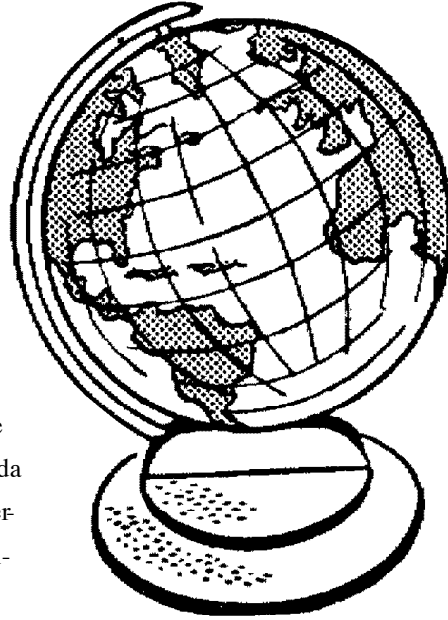
Bununla beraber Sarbanes Oxley Yasasının 404 No:lu Bölümünün uygulamaya konulması başlangıçta öngörülmeven ölçüde yüksek maliyetli işlemleri gerekli kılıyordu. Sox'un 404 No:lu Bölümü, şirket yönetimi tarafından yayınlanan yıllık faaliyet raporlarının bir "iç kontrol raporu" içermesini öngörüyor. Bu "iç kontrol raporu"nun,

- 1) Yönetimin yeterli ve etkin bir iç kontrol yapısının kurulması ve idame ettirilmesi alanındaki yükümlülüklerini ve finansal raporlama usullerini belirtmesi ve,
- 2) En son mali yıl sonu itibarıyla iç kontrol sisteminin ve şirketin finansal raporlamada kullandığı usullerin bir değerlendirmesini içermesi gerekiyor.

Bölüm buna ilave olarak sözkonusu şirketin denetim raporunu hazırlayan ve yayınlayan kayıtlı muhasebe firmasının, yönetim tarafından yapılan bu değerlendirmenin doğruluğunu, gerçekleri yansıttığını onaylamasını ve bunu rapor etmesini öngörüyor.

Dolayısıyla Sox, finansal kontrol işlerinin denetimi, firmaların, finansal verileri nasıl işlemekten geçecekleri, saklayacakları ve kontrol edecekleri alanında yepyeni bir gö-

rüş getiriyordu. Yapılan bir gözlem çalışmasının sonuçlarına göre, orta çaplı bir firmanın Sox ile getirilen düzenlemelere uyum sağlamasının başlangıç maliyeti 4.4 milyon dolar olarak tahmin edilmişti. Bu durum New York'ta yerleşik yatırım bankacılarına göre yabancı firmaların hisse senetlerini, niçin New York'ta değil de, örneğin Londra veya Hong Kong'ta ihraç etmeleri-

nin temel nedenini oluşturuyor.

Esasında ABD'nin küresel hisse senedi ilk ihraçları hacmi içersindeki payındaki küçülme 2002 yılında Sarbanes-Oxley'in çıkarılmasından çok önce başlamıştı. Küresel düzeyde önde gelen en büyük 25 ilk halka arz (initial public offering) işlemi içinde ABD'nin katılım payı 1996 yılından buyana sürekli bir biçimde düşüş gösteriyor.⁽¹⁾

Bu konuda başta gelen sorun Amerikan finans mevzuatının 1930'lu yıllarda çıkarılmış olan 'kurallara dayalı' menkul kıymet yasalarından esinleniyor olması. Sözkonusu finansal düzenlemeler sermaye piyasalarında meydana gelen hızlı değişime, menkul kıymet piyasalarındaki küreselleşmeye ve dış ülkelerden gelen rekabete ayak uyduramayacak kadar çağ dışı kalmış durumda.

Bu durum ABD'nin önde gelen yetkilileri tarafından da artık kabul ediliyor. ABD Hazine Bakanı Hank Paulson 20 Kasım'da New York Ekonomi Kulübünde yaptığı konuşma da Amerikanın, küresel rekabet gücünü koruyabilmesi için, sermaye piyasalarını yönetmede daha esnek, İngiltere'dekine benzer bir yaklaşım benimsemesi gerektiğini ifade etmiştir. Paulson "Bizim kurallara dayalı yasal düzenleme sistemimiz tanımlamaya dayalıdır ve belirli kurallara uyum olup, olmadığı konusunda daha yoğun şekilde durulmasını öngörmektedir. Bizim kural koyuculara, uyum konusunda, teşebbüslerle, düzenleyici prensipler ruhu ile çalışabilmeleri için esneklik sağlayacak bir yapılanmaya gitmemiz gerekmektedir" demektedir. Paulson konuşmasında, Enron ve World-Com olayları ertesinde yasal düzenlemeler açısından 'kantarın topunun biraz kaçırıldığını' hissettiğini söylemiş ve "biz bir yeniden ayarlama

sürecinden geçilmesi ihtiyacı içindeyiz” demiştir. (2)

ABD menkul kıymet piyasası yetkilileri Sarbanes-Oxley yasaının 404 No.lu Bölümünün hisseleri ABD’nde işlem gören şirketler için zor ve masraflı raporlama gereklilikleri getirdiğini, bu durumun hisse senedi ihraçlarını diğer ülkelere yönlendirdiğini ileri sürmektedirler.

Ancak hisse senedi ihraçlarının Amerika dışına kayışını engellemek için mutlaka Sox’un tadil edilmesi gerekmiyor. Yasa değişikliği yapmaksızın, anılan Yasayı uygulamakla yükümlü Amerikan Menkul Kıymetler ve Takas Komisyonu (SEC) daha küçük ve ABD kökenli olmayan şirketler için muafiyetler getirebilir veya daha basit kurallar koyabilir. Bu konuda bir seçenek “kurallara uyma da neden uymadığımı açıkla” yaklaşımı olabilir.

Sarbanes-Oxley Yasası ile ilgili bir diğer sıkıntı kaynağı ise yasa uyarınca kurulan Halka Açık Şirket Muhasebesi Gözetim Kurulu’nun (PCAOB), müşterileri arasında hisseleri ABD’nde işlem gören şirketler de bulunan ABD dışı denetim firmalarını incelemeye tabi tutması zorunluluğunda olması. Örneğin Eylül ayında PCAOB inceleme elemanları Ernst & Young muhase-

be firmasının Londra ofisini inceleme yapma ve bu konuda rapor hazırlama amacıyla ziyaret ettiler. Sarbanes-Oxley yasasından kaynaklanan bu uygulamaya karşı başlıca iki eleştiri yapılıyor Birincisi bu görevi, muhasebe firmasının faaliyet gösterdiği ülkedeki ilgili yetkili makam (Finansal hizmetler Kurumu) zaten yerine getiriyor ve bu nedenle PCAOB’nin yerine getirdiği görev bir tekrar (dublikasyon) niteliği taşıyor(3). İkincisi de İngiliz denetim inceleme mevzuatının aksine, inceleme elemanlarının (PCAOB) muhasebe işlemlerini dikkatsizce yapılmış, baştan savma bulmaları halinde ilgili şirketlerin kamuoyu önünde eleştirilmesi imkanının olması. Her iki ülkenin yetkili makamları arasında etkin bir işbirliği sağlansa dahi bu uygulamanın israfı yol açması kaçınılmaz gözüküyor Esasen bu işbirliğinin sağlanması da uygun zaman ve çaba gerektiriyor.

Diğer taraftan Sox’un getirdiği bu uygulama, dünyanın her yerinde, denetim faaliyeti düzenleyicilerine, Amerikan makamlarının bunlar tarafından yürütülen işlere güvenmediğini söylemekten farksız. Daha da önemlisi, bir ülkedeki yasa koyucuların, tek taraflı olarak, kendi yasalarının kendi hükümlerlik alanı dışındaki yerlerde de geçerli

olduğunu beyan etmiş olabilmelelerinin kabul edilemez olmasıdır.

Ancak bu alanda gidilecek yol hayli önemli zorluklarla dolu. Küreselleşme süreci ilerledikçe daha çok sayıda firma birden çok ülkede faaliyet gösterecek ve değişik yasal düzenlemelere tabi olacaklardır. Eğer bu soruna etkin bir çözüm getirilemez ise uluslararası alanda iş yapmanın maliyeti de yükselecektir.

Bilindiği gibi Avrupa Komisyonu tarafından yayınlanan ve 2008 yılında yürürlüğe girecek olan 8 nci Direktif üye ülkelerden, Avrupa Birliği’nde hisseleri işlem gören Birlik dışı ülke kökenli şirketlerin, Birlik bünyesindeki bir denetim düzenleme kurumuna kayıt olmalarının ve düzenli olarak denetime tabi tutulmalarının güvence altına alınmasını talep ediyor Bu yükümlülük ancak, AB dışı ülkedeki denetim rejiminin Birlikteki rejimle genel hatlarıyla benzer olduğunun kabul edilmesi ve her iki tarafın (AB ve AB dışı ülke) karşı tarafın rejimini kabul etmeleri halinde kaldırılabilir. Böyle bir anlaşma sağlanamaz ise demek ki Avrupalı denetim inceleme elemanları ABD hükümlerliği altındaki bir yere gidip muhasebe defterlerini inceleme talebinde bulunabilecekler.

(1) Financial Times, 21 Kasım, 2006, S. 8.

(2) Financial times, Ağustos 2, 2006, .S. 1.

(3) Financial times, Eylül 20, 2006, .S. 12

Bir milyar insan temiz suya muhtaç

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı “Küresel İnsani Gelişme Raporu”nu açıkladı. Su ve temizlik krizinin çözülmesi için acilen küresel eylem planı hazırlanması istendi. Dünya üzerinde 2.6 milyar insan yeterli sağlık ve temizlik koşullarına sahip değil.

2006 İnsani Gelişme Raporu, tüm insanlar için günde en az 20 litre temiz su sağlanmasının şart olduğunu savunuyor. Her yıl yaklaşık iki milyon çocuğun ölmesine yol açan ve giderek büyüyen temiz su ve sağlık koşulları krizine, G8 ülkeleri liderliğinde acilen çözüm getirilmesi gerektiği belirtiliyor.

Kıtlığın Ötesinde: Güç Dengesizliği, Yoksulluk ve Küresel Su Krizi başlığını taşıyan bu yılki rapora göre, kalkınmakta olan ülkelerin büyük bir bölümünde, kirliliği ve mikroplu sular insan güvenliği açısından silahlı çatışmalardan çok daha büyük bir tehdit oluşturuyor. Her yıl 1.8 milyon çocuk, temiz su ve tuvalete erişim sağlandığı takdirde önlenebilecek olan ishalden ötürü

ölüyor suyla bağlantılı hastalıklar yüzünden 443 milyon okul günü kaybediliyor kalkınmakta olan ülkelerde yaşayan insanların yaklaşık yarısı, temiz su ve sağlık koşullarının olmayışı yüzünden hastalanıyor. Bu insani zararların yanı sıra, su ve sağlık koşulları krizi nedeniyle ekonomik büyüme engelleniyor. Güney Afrika ülkeleri her yıl Gayrisafi Yurtiçi Hasılabarın (GSYH) yüzde 5’ini, yani aldıkları dış yardımdan çok daha fazlasını kaybediyor.

Ancak, silahlı çatışma ve doğal felaketlerin aksine, bu küresel kriz ortak bir uluslararası müdahaleyi harekete geçirmiyor. “Açlık gibi, su ve temizlik krizi de yoksullar tarafından sessizce katlanılan ve bol kaynakları, teknolojisi ve bu fela-

keti sona erdirmek için siyasi gücü olanlar tarafından gözardı edilen bir olağanüstü durum”, diyor raporda. 2015 yılına kadar erişilmesi planlanan Binyıl Kalkınma Hedefleri’ne 10 yıldan az bir zaman kaldığı günümüzde, bu durum artık değişmek zorundadır, diye vurgulanıyor.

Su ve temizlik/sağlık koşulları konusunda, dünyada gereğinden fazla konferans faaliyeti yapılıyor, ama ortada hiçbir inandırıcı eylem yok. Uluslararası aktörlerin çokluğu ve farklılığı, su ve temizlik koşulları krizine uluslararası çapta güçlü ve etkili müdahale yapılmasını engelliyor, diyor 2006 İnsani Gelişme Raporu baş yazarı Kevin Watkins. “Ulusal hükümetler su ve temizlik krizini çözmek için güve-

nilir plan ve stratejiler geliştirmelidir. Ama, G8 ülkelerinin aktif desteğini de alarak, kaynakları ve siyasi iradeyi harekete geçirmek için, bölünmüş olan uluslararası çabaları bir araya getirecek ve bu sorunu kalkınma gündeminin baş köşesine yerleştirecek bir Küresel Eylem Planı'na da ihtiyacımız var”

Bu Eylem Planı'nın “fiili bir mekanizma” işlevi göreceği belirtilen raporda, AIDS, tüberküloz ve sıtma ile mücadelede, asgari bürokrasi ile çalışan bir sekreteryaya tarafından yönetilen bir küresel fon kurulmasının da faydalı olacağına değiniliyor.

Raporun Önsöz'ünde “Büyüyen su ve temizlik krizinin çözümü için bir

Küresel Eylem Planı geliştirilmesini tümüyle destekliyorum”, diyen UNDP Başkanı Kemal Derviş, 2006 İnsani Gelişme Raporu'nun da gösterdiği gibi, Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin sekizinin de birbiriyile yakından bağlantılı olduğunu, su ve temizlik sorunu halledilmezse,

diğer hedeflere ulaşma ümidinin de azalacağını belirtiyor. “Dünyanın yoksul insanlarına temiz su ve sağlık koşullarını sağlamak için ortak ve uyum içinde bir eylem gerçekleştiririz, ya da milyonlarca insanı yoksulluk, hastalık ve im-

nuna harcamalı İnsani Gelişme Raporu 2006, Küresel Eylem Planı'nın yanı sıra, aşağıdaki üç temel ilkenin gerçekleştirilmesini başarı için şart koşuyor:

Temiz suya sahip olmak bir “insan hakkı”dır: Raporunda, “Herkes gün-

de en az 20 litre temiz suya sahip olmalıdır ve yoksullara bu bedava sağlanmalıdır”, deniyor. İnsani Gelişme Raporu araştırmasına göre, İngiltere ve ABD'de bir insan sadece sifonu çekmekle günde 50 litre su harcarken, milyonlarca yoksul insan günde beş litreden az kirlenmiş suyla idare etmek zorunda.

Raporunda, tüm hükümetlerin, içeriği muğlak anayasal prensiplerin ötesine giderek, güvenilir, kolay erişilebilir ve

kansızlığa mahkum ederek, gerek ülke içindeki, gerek ülkeler arasındaki derin eşitsizlikleri sürdürürüz. Bu mücadelede başarılı olmak hepimizin ortak sorumluluğudur.”

Hükümetler GSYH'lerinin yüzde 1'ini su ve temizlik koşulları soru-

ucuz suya ulaşmayı temel bir insan hakkı yapan yasalar uygulamalarını savunuyor. Bu da, kişi başına günde en az 20 litre temiz su demek oluyor ve ödeme gücü olmayan çok yoksullar için bunun bedava sağlanması gerektiği vurgulanıyor.

Su ve temizlik koşulları için ulusal stratejiler oluşturulmalı: Yazarlar, kalkınmış ülkelerin GSYH'lerinin en az yüzde 1'ini yoksul ülkelerde temiz su ve sağlık koşullarının iyileştirilmesi ve adil paylaşım için harcamaları gerektiğini savunuyor. Krizin baş faktörü yetersiz maddi kaynak. Bu alanda yapılan kamu harcamalarının oranı GSYH'nin sadece yüzde 0.5'i. 2006 İnsani Gelişme Raporu araştırması, su ve temizlik harcamalarının silahlanma harcamaları yanında hiç kaldığını gösteriyor: Örneğin, Etiyopya'nın askeri bütçesi, su ve temizlik koşulları bütçesinin 10 katı? Pakistan'dakinin 47 katı!

İnsani Gelişme Raporu yazarları, temiz su ve sağlık koşulları alanında gelişmeyi hızlandırmak için tüm hükümetlerin ulusal planlar hazırlamaları, GSYH'lerinin en az yüzde 1'ini harcayarak iddialı hedefler belirlemeleri ve eşitsizliği ortadan kaldırmak için net stratejiler kurmaları konusunda ısrarla duruyorlar.

Daha çok uluslararası yardım: İnsani Gelişme Raporu, her yıl 3.4 milyar ile 4 milyar dolar arasında daha fazla kaynak ayrılması gerektiğini belirtiyor. Kalkınma yardımları, son 10 yıl reel anlamda gerilemiş durumda. Ama su ve temizlik alanında Binyıl Kalkınma Hedefleri'ni yakalayabilmek için yardım miktarının iki katına çıkartılması şart.

İnsani Gelişme Raporu 2006, su ve temizlik sorununda ilerleme sağ-

lanması için büyük miktarda ve çok uzun vadeli geri ödeme koşullarıyla yatırım yapılması gerektiğini, bunun için de Uluslararası Finans Fonu gibi yenilikçi mali stratejilere ihtiyaç olduğunu belirtiyor. Su ve temizlik alanındaki hedefler için yatırılan her 1 doların, kazanılan zaman, artan verimlilik ve azalan sağlık harcamaları açısından 8 dolarlık bir ekonomik kazanç getireceğini hesaplayan İnsani Gelişme Raporu yazarlarına göre, bu doğru ve akılcıca harcanmış bir para olacak.

İlerleme yoksullara ne kazandıracak? Su ve temizlik alanında Binyıl Kalkınma Hedefleri'ne ulaşılması için –yerel ve uluslararası kaynaklardan sağlanacak olan— yıllık yaklaşık 10 milyar dolarlık harcamaya daha ihtiyaç var. “Binyıl Kalkınma Hedefleri'ne konan 10 milyar dolarlık fiyat etiketi, büyük bir para gibi görünebilir, ama göreceli bir çerçeveye oturtulduğunda, küresel silahlanma için sadece beş günde harcanan paradan ve zengin ülkelerin her yıl maden suyuna harcadıkları paranın yarısından bile az bir miktar bu.” İnsani Gelişme Raporu yazarları, insani kalkınmada sağlanacak kazançların muazzam olduğuna dikkat çekiyorlar. Rapor, hali hazırdaki gidişat ile su ve temizlik konusundaki Binyıl Kalkınma Hedefleri arasındaki uçurumu kapatmakla, önümüzdeki 10 yıl içinde bir milyondan fazla çocuğun hayatının kurtulacağını ve yılda 38 mil-

yar dolarlık bir ekonomik kazanç sağlanacağını belirtiyor

Güney Afrika ülkelerinin yararlanacağı 15 milyar dolar, 2003 yılında aldıkları yardım miktarının yüzde 60'ını oluşturacak. Şimdiki duruma bakıldığında, dünyanın temiz suya erişim açısından Binyıl Kalkınma Hedefleri'nde planlanan zamanlamayı tutturduğu görülüyor. Bunda, Çin ve Hindistan'da kaydedilen sağlam gelişmenin büyük payı var. Ancak sağlık/temizlik koşulları açısından, sadece iki bölgede –Doğu Asya ve Latin Amerika'da—hedeflere doğru yol kat edildiğini görüyoruz. Dahası, bu küresel manzara bazı ciddi sorunları da gizliyor: Halihazırdaki gidişatla, Güney Afrika ülkeleri su hedefine ancak 2040 yılında, temizlik hedefine ise 2076 yılında ulaşabilecek. Temizlik alanında Güney Asya planlanan takvimden dört yıl, su alanında Arap ülkeleri 27 yıl geride...

Bu demektir ki, tek tek her ülke ölçüldüğünde, 234 milyon insan su hedefini yakalayamayacak, 55 ülke yolun gerisinde kalacak? temizlik hedefinde ise 430 milyon insan ve 74 ülke geride kalacak.

“Temiz su tedarik etmek, atık suyu idare etmek ve temizlik/sağlık koşullarını sağlamak insani gelişmenin en temel üç şartıdır”, deniyor 2006 İnsani Gelişme Raporu'nda. Ancak, 1.1 milyar kişinin temiz suya, 2.6 milyar kişinin ise sağlık/temizlik koşullarına hala erişi-

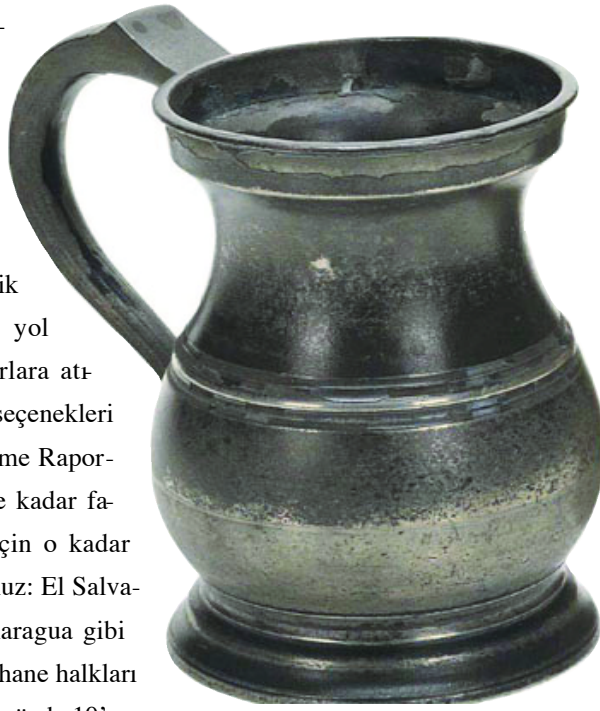
mi yok. “Temiz suya erişememe” ifadesi, derin yoksulluğun kibarçası oluyor. İnsanların temiz su bulmak için, en yakın su kaynağına en az bir kilometre yol yürümek zorunda kalması, ciddi hastalıklara, hatta ölüme yol açabilecek kadar mikrop ve bakterilerle kirlenmiş dere, hendek ve direnlerden içme suyu topladıkları anlamına geliyor

“Temiz suya erişimi olmayan” Kenya’nın başkenti Nairobi yakınlarındaki Kibera varoşlarında, insanlar dışkılarını “uçan tuvalet” diye adlandırdıkları plastik torbalara doldurup, yol kenarlarındaki çukurlara atıyorlar, çünkü başka seçenekleri yok. Ve İnsani Gelişme Raporları gösteriyor ki, ne kadar fakirsensiz, temiz su için o kadar fazla para ödüyorsunuz: El Salvador, Jamaika ve Nikaragua gibi ülkelerde, en yoksul hane halkları gelirlerinin ortalama yüzde 10’unu suya harcıyorlar. İngiltere’de ise, aile bütçesinin yüzde 3’ü suya harcanıyorsa, o ailenin “sıkıntı eşiğindedir” olduğu anlamına geliyor.

2006 İnsani Gelişme Raporu, su fiyatları arasında muazzam eşitsizlikler olduğunu gösteriyor. Şehirlerin varoşlarında yaşayan insanlar, yüksek gelirli mahallelerde yaşayanlardan genelde litre başına 510 kat daha fazla su parası ödüyorlar. Akra ve Manila gibi kentlerin en

fakir bölgelerinde yaşayan insanlar su için Londra, New York ve Paris’te yaşayanlardan daha fazla para ödüyor.

Suya erişimi olmayan insanların üçte biri, günde 1 dolarlık mutlak yoksulluk sınırının altında yaşıyor. Diğer üçte bir ise, günde 2 dolar veya daha az parayla geçiniyor. Temizlik/sağlık koşullarında ise, dünyanın en fakir beşte ikisini tem-

sil eden nüfus, küresel temizlik/sağlık açığının yarısından fazlasını oluşturuyor. Bu rakamlar doğrudan bir neden sonuç ilişkisini göstermiyor —insanlar yoksul oldukları için su ve temizlik koşullarına sahip olamayabiliyor, veya su ve temizlik koşullarına sahip olmadıkları için fakir olabiliyorlar—ama rakamlar gelir yoksulluğu ile su yoksunluğu arasında güçlü bir ilişki bulunduğunu açıkça gösteriyor.

2006 İnsani Gelişme Raporu, su üzerinde artan rekabetin kaçılmaz bir şekilde silahlı çatışmaları şiddetlendireceği görüşünü de sorguluyor. Raporla belirtildiğine göre, su kaynakları için yapılan sınır ötesi işbirlikleri, zannedilenin aksine, çok daha yaygın ve başarılı. Örneğin, Hindistan ve Pakistan, geçirdikleri iki sınır savaşına ve sürekli yaşanan jeopolitik gerginliğe rağmen, yarım yüzyıldan beri sürdürdükleri Indus Daimi Su Komisyonu’nu birlikte yöneterek, su kaynaklarını aralarında paylaşıyorlar. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı’nın Küresel İnsani Gelişme Raporu, temel sağlık ve temizlik koşullarının bulunmadığı ülkelerde her yıl milyonlarca çocuğun önlenemez hastalıklardan öldüğünü, başlıca faktörün kullandığı suyunun karışan mikropolar olduğunu gösteriyor.

2006 yılı İnsani Gelişme Raporu, kalkınmakta olan ülkelerdeki yetersiz sağlık ve temizlik koşullarının yaygın ölümlere yol açtığını gösteriyor ve örneğin Peru’da bir yaşına gelmeden ölen bebeklerin ölüm nedeninin yüzde 60 oranında evlerinde tuvalet bulunmamasından kaynaklandığını belirtiyor.

Rapora göre, 2.6 milyarın üstünde kişi hala yeterli sağlık ve temizlik koşullarından yoksun. 1.1 milyar kişi ise temiz suya düzenli bir şekilde ulaşamıyor. Ve sonuç olarak her yıl 1.8 milyon çocuk ishalden ölüyor.

Dünya Ekonomisi

Çin ekonomisi soğumaya başladı

Dünyanın son yıllarda en hızlı gelişim gösteren ekonomisi Çin’de ekonomiyi soğutmaya yönelik tedbirler yavaş yavaş etkisini göstermeye başladı. Çin’de kredi ve yatırımların alınan kararlarla birlikte hızlı artış eğilimi kırıldı.

Çin Merkez Bankası, kredi büyümesini ve likiditeyi kontrol altında tutmak için geniş bir yelpazede yer alan parasal araçlara başvuracağını belirtmişti. Merkez Bankası, para biriminin esnekliğinin arttığını ve Çin’in -GSYİH’sının yaklaşık yüzde 10’u olan ve giderek büyüyen-ödemeler dengesi fazlasını azaltmak için çeşitli önlemler alacağını açıklamıştı. Çin Merkez Bankası, bankacılık sistemindeki aşırı nakit çekmek için sadece açık piyasa işlemlerinin yeterli olmadığından, zorunlu rezerv miktarını artırmaya başvurduğunu ifade etmişti. Merkez Bankası 2006 GSYH büyümesi için tahminin, aralıksız dördüncü yıl için yüzde 10’un üzerinde olduğunu ve tüketici fiyat enflasyonunun 2006 yıllık ortalamasının yüzde 1.5 civarında gerçekleşeceğini açıkladı.

Çin hükümeti, aşırı yatırım ve krediyi durdurmak için uyguladığı kampanya sonucunda fabrikaların

üretim hızlarında meydana gelen düşüşlerle, ülkenin sanayi üretiminin Ekim ayında son 22 ayın en düşük yıllık büyüme oranını kaydettiğini açıkladı. Üretim, Ekim ayında bir yıl öncesine göre yüzde 14.7 yükseldi. Eylül ayında büyüme oranı yüzde 16.1’idi. Çin sanayi üretimi Haziran ayında yüzde 19.5’lik bir yükselme kaydetti.

Çin’in yatırım hızı ilk 10 ayda beklentilerden daha fazla yavaşlamış ve ekonomiyi soğutmaya amaçlayan bir dizi önlem sayesinde gerçekleşen aşağı yönlü eğilimi güçlendirdi. Çin Ulusal İstatistik Bürosu, kentsel bölgelerde sabit aktif yatırımlarındaki yıllık büyümenin, Ocak-Ekim döneminde, ilk dokuz aydaki yüzde 28.2 ve birinci yarıyıldaki yüzde 31.3 seviyesinden yüzde 26.8’e gerilediğini açıkladı.

Çin Cumhurbaşkanı Hu Jintao yaptığı açıklamada, dünya genelinde ekonomik büyümenin daha iyi dengelenmesine duyulan ihtiyacı

belirterek ülkesinin bu anlamda hala büyük problemlerle karşı karşıya olduğunu söyledi.

Dünyanın enerji kaynakları bakımından en zengin ülkeleri arasında yer alan Rusya, elektrik sıkıntısıyla karşı karşıya. Bu durum, Rusya’dan doğalgaz alan batılı ülkeleri de tedirgin ediyor. Avrupa ülkelerinin önemli bir bölümünün doğalgaz ihtiyacını karşılayan Rusya, kendi enerji sıkıntısını çözemiyor. Ülkenin elektrik altyapısı, Rus ekonomisindeki büyümeyle birlikte artan elektrik ihtiyacını karşılayamaz hale geldi.

Ülkedeki enerji kurumlarından sorumlu yetkililer, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin’e, doğalgazın ülke içindeki satışına zam yaparak elektrik sıkıntısını gidermesi çağrısında bulunuyor. Ancak Putin, elektrik üretim şirketlerine, sıkıntıyı altyapıya yapılan yatırımları yüzde 90 oranında artırarak çözmesi talimatını verdi. Rusya’dan doğal-

gaz alan ülkelerse, Moskova'nın, enerji sıkıntısını çözmek için kendilerine sattığı doğalgazda kesintiye gitmesinden endişe ediyor.

ABD Merkez Bankası (FED)'in uzun bir süre daha faizleri mevcut seviyesinde tutacağı ve değiştiremeyeceği yolundaki beklentiler ağırlık kazandı. Bu yöndeki verilerin yoğunlaşmasıyla faiz indirimi beklentileride geriledi.

ABD'de sanayi üretimi Ekim ayında yüzde 0.2 artarken, aynı dönemde kapasite kullanım oranı yüzde 82.2 oldu. Sanayi üretiminin Ekim'de yüzde 0.3 artması, kapasite kullanım oranının ise yüzde 82 olması bekleniyordu. Net sermaye girişi ise Eylül ayında 65.1 milyar dolar oldu.

ABD çekirdek üretici fiyat endeksi Ekim'de yüzde 0.9, üretici fiyat endeksi yüzde 1.6 geriledi. ABD Çalışma Bakanlığı, çekirdek ÜFE'nin enerji maliyetlerinde devam eden düşüş ve yeni otomobil ve kamyon fiyatlarındaki gerilemeyle 13 yılı aşkın sürenin en büyük düşüşünü kaydettiğini açıkladı. Beklentilerden fazla gerileyen ABD Ekim ÜFE rakamları ise 2001 Ekim ayından beri en düşük seviyesini gördü. Beklentiler, ABD çekirdek ÜFE'nin Ekim'de yüzde 0.1 artması, ÜFE'nin ise yüzde 0.5 gerilemesini yönündeydi.

ABD'de çekirdek tüketici fiyat endeksi ise Ekim ayında yüzde 0.1 artarken, tüketici fiyat endeksi enerji fiyatlarındaki gerilemeyle yüzde 0.5 düştü. Beklentiler, ABD çekirdek TÜFE'nin yüzde 0.2 artması, TÜFE'nin ise yüzde 0.3 gerilemesi yolundaydı.

Euro bölgesinin üçüncü çeyrek ekonomik büyümesine ilişkin yapılan ilk tahminler, Almanya'nın göreceli olarak güçlü ekonomik büyümesine rağmen, Fransa'daki

durgunluk ve İtalya'daki zayıflıkla, gerilemenin beklenenden fazla olduğunu gösterdi. Eurostat tahminlerine göre, bölge ekonomisi Temmuz-Eylül döneminde çeyrek bazda yüzde 0.5, yıllık bazda ise yüzde 2.6 büyüdü. Bu veriler piyasanın yüzde 0.6'lık çeyrek büyüme ve yüzde 2.7 yıllık büyüme beklentilerinin altında kaldı. Rakamlar Euro Bölgesi'nin ikinci en büyük ekonomisi Fransa'nın, kaydettiği sıfır çeyrek büyümeyle, ortak para bölgesindeki büyümeyi düşürmede en önemli etken olduğunu göstermekte. Euro bölgesinin üçüncü büyük ekonomisi İtalya ise çeyrek bazda yüzde 0.3, Almanya yüzde 0.6 büyüdü.

AB 25'te bölgelere göre işsizlik oranının yüzde 2,6 ile yüzde 30,1 arasında değiştiği açıklandı. 2005 yılı istatistiklerine göre AB bölgeleri arasında işsizliğin en yoğun olarak belirlendiği bölge yüzde 30 oranıyla Fransa'nın Reunion bölgesi. Öte yandan İngiltere'nin Herefordshire, Worcestershire & Warwickshire bölgeleri yüzde 2,6 ile en düşük işsizlik oranına sahip bölgeler. AB 25 genelinde 2004 yılı itibarıyla yüzde 9,2 olan işsizlik oranı 2005'te yüzde 9'a geriledi.

Kadınlar için işsizlik oranları yüzde 2,3 ile yüzde 33,3 arasında değiştiği belirlendi. Toplam bölgelerin yüzde 75'inden fazlasında kadın işsizlik oranının erkek işsizlik oranından yüksek olduğu gözlemlendi.

Euro alanında Ekim ayı itibarıyla yıllık enflasyon oranı yüzde 1,6 olarak belirlendi. Eylül 2006'da kaydedilen yıllık enflasyon oranı yüzde 1,7'ye göre hafif bir düşüş, bir önceki yılın aynı dönemine (yüzde 2,5) kıyasla yüzde bire yakın bir iyileşme gösterdi. AB 25'te ise Ekim 2006'da belirlenen yıllık enflasyon yüzde 1,8 oldu. Bu oran

bir ay öncesine göre yüzde 0,01 düşüş olduğunu göstermekte. Geçen yılın aynı döneminde AB 25'te yıllık enflasyon oranı yüzde 2,4 oldu. Eurostat, 2006'nın üçüncü çeyreğinde Euro Alanı'nda ve AB 25'te bir önceki döneme göre GSYİH artışının sırasıyla yüzde 0,5 ve yüzde 0,6 olduğunu açıkladı. İkinci çeyrekte hem Euro alanında hem de AB 25'te büyüme oranı yüzde 0,9 olmuştur.

Petrol fiyatlarındaki düşüşü durdurma amacıyla günlük üretiminde 1.2 milyon varillik kesinti yapan OPEC, Aralık ayında da üretim kesintilerine ihtiyaç duyulabileceği sinyalini verdi. OPEC aylık yayımladığı Petrol Piyasası Raporu'nda, şu anki seviyelerde arza devam etmesi halinde tüketici ülkelerdeki yakıt stoklarının ikinci çeyrekte normalden daha hızlı yükseleceğini belirtti. Petrol, Temmuz ayı ortasında varil başına 78.40 dolarlık zirvesinin ardından varil başına 60 dolar civarında istikrar kazanmıştır. OPEC, fiyatlardaki ters gidişin, fiyatları dört yılda üçe katlayan sürecin sonunu getirebileceğini bildirdi. Örgütün Aralık ayında toplandığında, üretimi daha fazla azaltmaya karar verebileceği tahmin edilmekte.

OPEC'in üretimi azaltması ile ilgili kuşklar, ABD'de beklentilerin altındaki ısıtma talebi ile ABD'de yumuşak bir kış geçeceği yönünde yapılan hava tahminlerinin, yüksek yakıt stokları ve emtiada fon satışlarıyla birleşmesi ile birlikte petrol fiyatları yaklaşık son bir yılın en düşüğüne gerilemiş ve 56 dolar civarına inmişti. Hafta sonuna doğru ise OPEC'in Aralık ayında tekrar üretim kesintisine gideceği haberlerinin yoğunlaşmasıyla petrol fiyatları hafif artış gösterdi.

TÜFE: 9,40 - ÜFE :11,72

Kasım ayında Üretici Fiyatları Genel Endeksinde bir önceki aya göre yüzde -0,29 düşüş, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 11,72, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 11,67 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 8,60 artış gerçekleştirdi. Aylık değişim tarım sektöründe yüzde -0,09, sanayi sektöründe yüzde -0,34 gerçekleşti. Tarım sektöründe bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 3,64, sanayi sektöründe ise aynı dönemde yüzde 13,71'lik artış yaşandı.

Kasım ayında Tüketici Fiyatları Genel Endeksi bir önceki aya göre yüzde 1,29, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 9,40, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 9,86 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 9,44 artış gerçekleştirdi. Ana harcama grupları itibariyle en yüksek aylık artış giyim ve ayakkabı grubunda yaşandı. Yıllık bazda ise en yüksek artış çeşitli mal ve hizmetlerde görüldü. Endekste kapsanan 442 maddeden 290'nın fiyatı artış gösterirken 89 maddenin fiyatında da düşüş yaşandı.

ÜFE	KASIM 2006 (2003=100)	KASIM 2005 (2003=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	-0,29	-0,95
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	11,72	2,71
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	11,67	1,60
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	8,60	6,89

TÜFE	KASIM 2006 (2003=100)	KASIM 2005 (2003=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,29	1,40
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	9,40	7,27
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	9,86	7,61
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	9,44	8,31

		2006											2005
		Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
ÜFE	Bir önceki aya göre değişim	1,96	0,26	0,25	1,94	2,77	4,02	0,86	-0,75	-0,23	0,45	-0,29	-0,04
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	1,96	2,22	2,48	4,46	7,36	11,68	12,64	11,80	11,54	12,04	11,72	2,66
TÜFE	Bir önceki aya göre değişim	0,75	0,22	0,27	1,34	1,88	0,34	0,85	-0,44	1,29	1,27	1,29	0,42
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	0,75	0,97	1,25	2,60	4,53	4,88	5,76	5,30	6,55	8,01	9,40	7,72

Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri

Bütçe Gelirleri Kümülatif Gerçekleşmeleri	Ocak - Ekim (Milyon YTL)			2006 Yılı Bütçe Hedefi
	2005 Konsolide Bütçe	2006 Merkezi Bütçe	Artış (yüzde)	
Gelirler	106.572	140.549	24.1	160.326
Genel Bütçe Gelirleri	104.707	136.575	23.3	156.214
Vergi Gelirleri	86.318	112.529	23.2	132.199
Gelir, Kar ve Ser. Kazanç üzerinden Alınan Vergiler	23.595	31.535	25.1	38.982
Gelir Vergisi	16.516	23.332	29.2	26.090
Gelir Vergisi Tevkifatı	14.732	21.028	29.9	
Kurumlar Vergisi	7.079	8.203	13.7	12.892
KVK Göre Alınan Geçici Vergi	6.754	7.509	10.0	
Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	1.517	2.896	47.6	3.141
Motorlu Taşıtlar Vergisi	2.125	2.814	24.4	3.042
Dahilde Mal ve Hizmetlerden Alınan Vergiler	41.608	49.729	16.3	59.407
Dahilde Alınan KDV	10.439	13.650	23.5	16.337
Özel Tüketim Vergisi	26.342	30.596	13.9	37.276
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergileri	1.467	2.172	32.4	1.806
Dış Ticaretten Alınan Vergiler	15.566	22.532	30.9	24.253
İthalde Alınan KDV	14.412	20.778	30.6	22.398
Vergi Dışı Gelirler	17.738	23.172	23.4	21.372
Harcamalar	115.953	144.336	19.6	174.322

EKONOMİK VERİLER

	2005	2004	2003	2002	2001	2000
GSMH (Cari fiyatlarla Trilyon TL)	486.401	428.932	356.681	275.032	176.484	125.596
GSMH (milyon/dolar)	360.876	299.475	239.235	179.898	145.693	200.002
GSMH (Değişim Hızı 1987 fiyatlarıyla %)	7,6	9,9	5,9	7,9	-9,5	6,3
Kişi başına GSMH (ABD Doları)	5.008	4.172	3.383	2.598	2.123	2.965
Üretim Endeksi	130.1	123.4	112.4	103.3	94.4	103.4
Toplam İhracat (milyon/dolar)	73.122	63.167	47.253	36.059	31.334	27.775
Toplam ithalat (milyon/dolar)	116.048	97.540	-22.087	51.584	41.399	54.503
Dış Ticaret Dengesi (milyon/dolar)	-42.926	-34.373	69.340	-15.495	-10.065	-26.728
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı %	63.0	64.8	68.1	69.9	75.7	51.0
İşsizlik Oranı (%)	10.3	10.3	10.5	10.6	8.5	6.6
Kamu Net Borç Stoku (milyon/dolar)	267.330	272.161	251.106	216.037	159.752	71.688
İç Borç Stoku (milyon YTL)	254.330	233.864	201.319	154.798	125.458	54.152
Dış Borç Stoku (milyon/dolar)	91.860	98.182	96.094	102.499	64.303	31.549
Konsolide Bütçe Borç Stoku (milyar/dolar)	246.9	235.8	202.6	148.5	123.6	94.7
Cari İşlemler Dengesi (milyon/dolar)	-22.852	-15.604	-6.808	-1.789	3.390	-9.819

(Bin YTL)	2006		2005		2004
	10 Kasım	3 Kasım	30 Aralık	11 Kasım	31 Aralık
Emisyon	22.933.608	23.418.053	19.612.019	19.447.857	13.465.237
Para Arzı					
- M1	41.528.147	42.046.092	41.758.872	36.802.103	29.469.070
- M2	179.805.650	177.484.601	153.146.146	145.346.090	109.344.449
- M3	189.388.300	19.070.783	164.443.074	154.323.004	116.597.637
Yurtiçi Kaynaklı YTL Mevduat	166.523.498	163.414.296	145.191.416	135.373.094	103.240.239
- Vadeli Tasarruf	117.089.277	114.955.339	91.839.161	89.724.941	66.705.794
- Vadesiz Tasarruf	10.829.342	11.511.349	11.509.544	9.535.005	8.348.626
- Vadeli Ticari	21.188.226	20.483.170	19.548.113	18.819.046	13.169.585
- Vadesiz Ticari	8.710.118	8.196.536	11.972.114	8.770.581	8.671.897
- Resmi Mevduat	8.706.535	8.267.902	10.322.484	8.523.521	6.344.337
Kredi Stoku	169.358.780	168.520.026	126.491.125	116.405.904	82.514.275
- Tüm Banka Kredileri	169.358.780	168.520.026	126.491.125	116.405.904	82.211.975
- M.B. Kredileri	0	0	0	0	302.300
Bank. El. Tah. ve Bono	140.478.481	139.880.106	130.632.109	131.427.556	113.944.740

Mevzuat Değişiklikleri

- 01 Kasım 2006** - Yabancı Para Net Genel Pozisyon/Özkaynak Standart Oranının Bankalarca Konsolide ve Konsolide Olmayan Bazda Hesaplanması ve Uygulanması Hakkında Yönetmelik
- Finansal Holding Şirketleri Hakkında Yönetmelik
  - Bankaların İradi Tasfiyeleri Hakkında Yönetmelik
  - Bankalarca Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
  - Mevduat ve Katılım Fonunun Kabulüne, Çekilmesine ve Zamanaşımına Uğrayan Mevduat, Katılım Fonu, Emanet ve Alacaklara ilişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
  - Bankalarca Yıllık Faaliyet Raporunun Hazırlanmasına ve Yayınlanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
  - Bankaların Üst Yönetimine Atanacakların Bildirimi, Yemin ve Mal Beyanında Bulunulması ve Karar Defterlerinin Tutulmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
  - Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik
  - Bankalar ve Konsolide Denetime Tabi Kuruluşlarca Yapılabilecek Bağış ve Yardımlara İlişkin Yönetmelik
  - Bankaların Özkaynaklarına İlişkin Yönetmelik
  - Bankaların Kıymetli Maden Alım Satımına ve Alacaklarından Dolayı Edindikleri Emtia ve Gayrimenkullerin Elden Çıkarılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
  - Bankaların Birleşme, Devir, Bölünme ve Hisse Değişimi Hakkında Yönetmelik
  - Bankalara Değerleme Hizmeti Verecek Kuruluşların Yetkilendirilmesi ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik
  - Varlık Yönetim Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik
  - Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik
  - Bankaların İzne Tabi İşlemleri ile Dolaylı Pay Sahipliğine İlişkin Yönetmelik
  - Bankaların Muhasebe Uygulamalarına ve Belgelerin Saklanması İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
  - Bankaların Destek Hizmeti Almalarına ve Bu Hizmeti Verecek Kuruluşların Yetkilendirilmesine İlişkin Yönetmelik
  - Bankaların Likidite Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik

- Bankaların Kurumsal Yönetim İlkelerine İlişkin Yönetmelik
- Derecelendirme Kuruluşlarının Yetkilendirilmesine ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik
- Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik
- Bankalarda Bağımsız Denetim Gerçekleştirecek Kuruluşların Yetkilendirilmesi ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik

Mükerrer - 2007 Yılı Programı

- 03 Kasım 2006** - Opsiyonlardan Kaynaklanan Piyasa Riski İçin Standart Metoda Göre Sermaye Yükümlülüğü Hesaplanmasına İlişkin Tebliğ
- Kredi Türevlerinin Standart Metoda Göre Sermaye Yeterliliği Standart Oranı Hesaplamasında Dikkate Alınmasına İlişkin Tebliğ
- Risk Ölçüm Modelleri ile Piyasa Riskinin Hesaplanmasına ve Risk Ölçüm Modellerinin Değerlendirilmesine İlişkin Tebliğ
- Yapısal Pozisyona İlişkin Tebliğ
- Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçmeye İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 39) Hakkında Tebliğ (Sıra No: 41)
- 08 Kasım 2006** - Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No:49)
- Bankaların Konsolide Finansal Tablolarının Düzenlenmesine İlişkin Tebliğ
- 11 Kasım 2006** - Doğrudan Gelir Desteği Ödemesi Yapılmasına Dair 2006/27 Sayılı Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (No: 2006/49)
- Gümrük Vergisi Askıya Alınması ve Avrupa Birliği Tarafından Tarife Kontenjanı Açılması Planlanan Ürünlere İlişkin Tebliğ (İthalat: 2006/ 26)
- 15 Kasım 2006** - Katma Değer Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 101)
- 16 Kasım 2006** - 2006/11167 İhraç Malı Taşıyan araçlara Motorin Tesliminde Özel Tüketim Vergisi istisnası Uygulanacak Sınır Kapılarına İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar
- 18 Kasım 2006** - İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine ilişkin Tebliğ (No:2006/30)
- 22 Kasım 2006** - 2006/11188 Mevduat ve Kredi Faiz Oranları ve Katılma Hesapları Kar ve Zarara Katılma Oranları İle özel Cari Hesaplar Dahil Bu İşlemlerde Sağlanacak Diğer Menfaatler Hakkında Karar
- 28 Kasım 2006** - Özel Tüketim Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 12)
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 363)

Vergi Takvimi

- 07.12.2006** - Kasım 2006 Dönemi Çeklere Ait Değerli Kağıtlar Vergisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 11.12.2006** - 16-31 16-30 Kasım Dönemine Ait Noterlerce Yapılan Makbuz Karşılığı Tahsilatlara Ait Bildirimlerin Verilmesi ve Ödenmesi
- 11.12.2006** - 16-30 Kasım Dönemine Ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 15.12.2006** - Kasım 2006 Dönemine ait Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallara İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 15.12.2006** - Kasım 2006 Dönemine ait Motorlu Taşıt Araçlarına İlişkin Özel Tüketim Vergisi (Tescile Tabi Olmayanlar) Beyanı ve Ödenmesi
- 15.12.2006** - Kasım 2006 Dönemi Özel İletişim Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 15.12.2006** - Kasım 2006 Dönemine ait Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 15.12.2006** - Kasım 2006 Dönemine Ait Gider Vergilerinin (BSMV) Beyanı ve Ödenmesi
- 15.12.2006** - Kasım 2006 Dönemine Ait Tütün Mamüllerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 15.12.2006** - Kasım 2006 Dönemine Ait Kolalı Gazozlara İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 15.12.2006** - Kasım 2006 Dönemine Ait Alkollü İçeceklere İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 15.12.2006** - Kasım 2006 Dönemine Ait Kolalı Gazozlara İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 20.12.2006** - Kasım 2006 Dönemine Ait Kurumlar Vergisi Stopajı'nın Beyanı
- 20.12.2006** - Kasım 2006 Dönemine Ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Beyanı
- 20.12.2006** - İlan ve Reklam Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 20.12.2006** - Kasım 2006 Dönemine ait Damga Vergisinin Beyanı
- 20.12.2006** - Yarışma ve Çekilişler ile Futbol Müsabakalarına ait Müşterek Bahislerle İlgili Veraset ve İntikal Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 20.12.2006** - Kasım 2006 Dönemine Ait Katma Değer Vergisi'nin Beyanı
- 26.12.2006** - Kasım 2006 Dönemine Ait Damga Vergisinin Ödenmesi
- 26.12.2006** - Kasım 2006 Dönemine Ait Kurumlar Vergisi Stopajı'nın Ödemesi
- 26.12.2006** - Kasım 2006 Dönemine Ait Katma Değer Vergisi'nin Ödemesi
- 26.12.2006** - 1-15 Aralık Dönemine Ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 26.12.2006** - 1-15 Aralık Dönemine Ait Noterlerce Yapılan Makbuz Karşılığı Tahsilatlara Ait Bildirimlerin Verilmesi ve Ödenmesi
- 26.12.2006** - Kasım 2006 Dönemine Ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Ödemesi
- 02.01.2007** - Zirai Kazançlar Gelir Vergisi 2. Taksit Ödemesi (Zirai kazancın toplam gelirdeki oranı %75 ve daha yüksek olanlar – 250 seri no.lu GVK G.T.)

Kasım 2006 Kronoloji

01 Kasım Şiddetli yağışın yol açtığı seller sonucu Güneydoğu Anadolu Bölgesinde 24 kişi yaşamını yitirdi.

02 Kasım Batman'da şiddetli yağıştan İluh Deresi'nin taşması sonucu 9'u çocuk 11 kişi öldü.

03 Kasım İsrail'li askerler cami kuşatmasının kaldırılması için yürüyüş düzenleyen kadınları silahla taradı 2 kadın öldü, 15 kadın yaralandı.

04 Kasım Sivil toplum örgütleri Ankara'da Cumhuriyet yürüyüşü düzenledi, yürüyüşe 20 bin kişi katıldı.

05 Kasım Eski Başbakanlardan Bülent Ecevit hayatını kaybetti. Irak'ın devrik lideri Saddam Hüseyin için idam cezası verildi.

06 Kasım Başbakan Erdoğan iletişim vergisinin kademe- li olarak indirileceğini açıkladı.

07 Kasım BDDK Başkanı Bilgin, Bankalar Birliği'nin başında bir yabancıya alışamayacağını söyledi.

08 Kasım İsrail Gazze'de bir mahalleye ağır silahlarla saldırdı, 9'u çocuk 19 Filistin'li öldü.

09 Kasım Merkez Bankası Başkanı Yılmaz'ın 2007 'de seçimler dolayısıyla risk oluşabileceği sözlerini, Başbakan ve ekonomiyle ilgili bakanlar eleştirerek sert yanıt verdiler.

10 Kasım Atatürk ölümünün 68. yıldönümünde özlemlerle anılırken 127 bin kişi Amıtkabir'e gitti.

11 Kasım Ecevit'in cenazesi 10 binlerce kişinin katılımıyla gerçekleşti.

12 Kasım Irak'ta düzenlenen intihar saldırısında polis adayı 33 kişi öldü, 56 kişi yaralandı.

13 Kasım 17. Dünya Muhasebe Kongresi İstanbul'da başladı.

14 Kasım Dünya Muhasebe Kongresin'de konuşan Çin Maliye Bakan yardımcısı risklerinde globalleştiğini söyledi.

15 Kasım Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu Başkanı Tweedie, beş yıl içinde 150 ülkenin IFRS'leri kullanacağını açıkladı.

16 Kasım Irak Başbakanı Maliki, PKK'nın Irak'ta barınmayacağı yönünde güvence verdi.

17 Kasım Petrolün varil fiyatı, 54 dolara geriledi.

18 Kasım İngiltere Başbakanı Blair, Irak'taki güvenliği felaket olarak tanımladı.

19 Kasım AB Komisyonu Başkanı Burroso, Türkiye'yi ek protokol yükümlülüklerini yerine getirmesi için uyardı.

20 Kasım MHP 8. Kurultayında Devlet Bahçeli 5'inci kez Genel Başkanlığa seçildi.

21 Kasım Avrupa Birliği, Limanların Rumlara açılması için 6 Aralık'a kadar süre tanıdı. Bu tarihe kadar limanlar açılmazsa karar dışişleri bakanları verecek.

22 Kasım Genel Motors, Türkiye'ye yedek parça üretim üssü yapmak için yatırım yapma kararı aldı.

23 Kasım Dünya Ekonomik Forumu Türkiye Zirvesi'ne dünyanın önde gelen şirketlerinin temsilcileri, devlet ve hükümet başkanları ile Türk iş adamları katıldı.

24 Kasım SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı, yaptıkları genel kurul sonrası Sosyal Güvenlik Kurumu adı altında birleşti.

25 Kasım İstanbul Bağcılar'da Belediye sadece kadınların gireceği bir park açtı.

26 Kasım Başbakan Erdoğan Ürdün'e giderek Kral Abdullah'la görüştü.

27 Kasım AB dönem başkanı Finlandiya, Kıbrıs Rum Kesimi ile ilgili ek protokol krizini aşmak için önerdiği planın başarısız olduğunu açıkladı.

28 Kasım Papa 16'ncı Benediktus, Türkiye'ye gelerek Cumhurbaşkanı Sezer ve Başbakan Erdoğan'la görüştü.

29 Kasım AB Komisyonu, limanlarını Rumlara açmayan Türkiye ile müzakerelerin 8 fasılda askıya alınması için tavsiyede bulundu.

30 Kasım Papa 16. Benediktus'la Patrik Bartholomeos, doğu batı kiliselerinin bin yıllık ayrılığına son vermek için İstanbul'da deklarasyon imzaladı.